

SMĚRNICE (STANDARDY)

PRODUKCE

PRO POUŽITÍ OZNAČENÍ „DEMIETER“ A
„BIODYNAMICKÝ“ A S NIMI SOUVISEJÍCÍCH
ZNÁMEK

červen 2009

- každá členská země zavede do 1. července 2010 -

Demeter International e. V.

Obsah

	strana
1. Východiska	4
2. Zemědělský organismus - zemědělská individualita	5
3. Polní produkce a pěstování rostlin	6
3.1. Osivo a sadba	6
3.1.1. Osivo	6
3.1.2. Sadba	7
3.1.2.1 Sadba zeleniny	7
3.1.2.2 Sazenice stromů a trvalých kultur	7
3.2. Hnojení	7
3.2.1. Množství hnojiv	7
3.2.2. Nákup hnojiv a zemin	8
3.3. Pěstování a ochrana rostlin	8
3.3.1. Ochrana při skladování	9
3.4. Zahradnictví a polní zelinaření, chmel a ostatní vytrvalé plodiny	9
3.4.1. Osivo, sadba a sazenice	9
3.4.2. Hnojení, zeminy a substráty.	10
3.4.3. Pěstování a ochrana rostlin	10
3.4.4. Regulace doprovodných rostlin (plevelů)	10
3.4.5. Pěstování pod sklem a fólií	11
3.4.6. Sklizeň a příprava k prodeji	11
3.4.7. Výjimky pro zahradnické podniky s produkcí zeleniny a okrasných rostlin	11
3.5. Pěstování ovocných stromů a ostatních trvalých kultur	12
3.5.1. Sazenice	12
3.5.2. Hnojení a péče o půdu	12
3.5.3. Pěstování a ochrana rostlin	12
3.5.4. Podpůrný materiál	12
3.6. Houby	12
3.7. Klíčky a výhonky	12
3.8. Nové pěstitelské a produkční technologie	13
3.9. Kácení původního deštného pralesa	13
4. Biodynamické preparáty	13
5. Chov zvířat	14

5.1. Požadavek chovu hospodářských zvířat	15
5.2. Zatížení	15
5.3. Spolupráce mezi podniky	15
5.4. Chov	15
5.4.1. Chov skotu	16
5.4.2. Chov ovcí, koz a koní	18
5.4.3. Chov prasat	18
5.4.4. Chov drůbeže	18
5.5. Krmení	19
5.5.1. Nákup krmiv a krmení v konverzi	19
5.5.2. Krmení dojníc, ovcí, koz a koní	20
5.5.3. Krmení skotu ve výkrmu	21
5.5.4. Krmení telat na chov a na maso, hříbat, jehňat a kůzlat	21
5.5.5. Kočovní chov zvířat a pastva na neobdělaných plochách	21
5.5.6. Smluvní chov zvířat na pastvinách Demeter	22
5.5.7. Biodynamická zvířata na společných pastvinách	22
5.5.8. Krmení prasat	22
5.5.9. Krmení drůbeže	22
5.6. Chov, plemenitba a označování	23
5.6.1. Chov a plemenitba	23
5.6.2. Označování zvířat a stájový deník	23
5.7. Původ, nákup a prodej zvířat	23
5.7.1. Mléko, dojnice a telata	24
5.7.2. Skot na výkrm	25
5.7.3. Ovce a kozy	25
5.7.4. Prasata	26
5.7.5. Drůbež	27
5.7.6. Včelí produkty	27
5.8. Veterinární ošetření zvířat	27
5.9. Přeprava zvířat a porážka	28
5.10. Čištění a dezinfekce	29
6. Zákaz používání geneticky modifikovaných organismů a nanotechnologií	29
7. Konverze - certifikace - smlouva	29
7.1. Konverze a vedení podniku	29
7.2. Konverze podniku	29
7.3. Certifikace Demeter a používání ochranné známky	30
7.3.1. Uznání konverze	31
7.3.2. Smlouva	31
Příloha 1 Výpočet koncentrace zvířat podle zatížení	31
Příloha 2 Přípustná nakupovaná krmiva	32
Příloha 3 Povolené doplňkové krmné látky a přísady	33

Příloha 4 Povolená hnojiva	34
Příloha 5 Povolená opatření a účinné látky pro ošetřování rostlin	35
Příloha 6 Příklady průběhu konverze	36
Příloha 7 Udělování výjimek	37
Příloha 8 Minimální porážkový věk drůbeže	37
Příloha 9 Povolené přípravky k čištění a dezinfekci stájí a zařízení (např. technických zařízení a přístrojů)	38
Příloha 10 Biodynamické preparáty	38
Doslov	41

1. Východiska

V životních procesech působí společně rozličné síly, jejichž původ není jen materiální. Proto je při všech zemědělských opatřeních důležité aktivovat v přírodním dění podpůrné a oživující procesy.

Biodynamický způsob hospodaření je v podstatě spoluvytvářením životních souvislostí a nemůže být brán jako technický postup pro výrobu zboží. Lidskou prací může být prostřednictvím péče o půdní úrodnost, kulturní rostliny, osivo a hospodářská zvířata z podniku za daných přírodních stanovištních podmínek vytvořen živý organismus. Je dáno velkou mnohotažností živé přírody, že jedno a totéž zemědělské opatření může být na jednom místě správné, zatímco na jiném může být chybou. Také sklony a schopnosti hospodářů a možnosti různého utváření (vývoje) podniků je třeba v rámci těchto směrnic zohlednit. Zrovna tak hraje důležitou roli dodržování správných termínů při realizaci opatření prováděných v souladu s životními pochody v přírodě. K tomu patří především svědomitě a pravidelně používání biologicko-dynamických preparátů a přihlížení ke kosmickým rytmům při pěstování rostlin a chovu zvířat.

Produkční směrnice Demeter jsou vnitřní dohodou navenek vystupujícího biodynamického zemědělství. Produkty, které přijdou na trh pod značkou Demeter, musí být vyrobeny v souladu s těmito směrnici. Je dáno právním charakterem těchto směrnic, že platí stejnou měrou pro všechny produkční podniky.

Biologicko-dynamická práce od zemědělce vyžaduje, aby se ztotožňoval s podstatou biodynamického způsobu hospodaření, s jeho východisky a cíly. K tomu je nutné intenzivně se vžít do přírodního dění vlastním pozorováním, myšlením a procitováním. Neustávajícím úsilím může být dosaženo stále hlubšího, o poznání se opírajícího porozumění přírodním souvislostem. Společná práce v různých sdruženích, poradenství, akce, časopisy a knihy jsou k tomu důležitým základem a pomocí.

Zvláštní filosofická východiska biodynamického zemědělství, přesahují-li praktické a přírodovědné zkušenosti, vycházejí ze „Zemědělského kurzu“ Rudolfa Steinera z roku 1924 a z duchovních souvislostí antroposofie, v rámci kterých byl tento kurz také výslovně přednesen.

Vždy se usiluje o to, hospodařit v zemědělském podniku takovým způsobem, aby jeho produktivity a zdraví bylo dosaženo na základě utváření podniku jako celku, a aby to, co potřebuje pro svou vlastní produkci, zemědělský podnik rovněž sám produkoval. Kdo by však chtěl těchto směrnic využívat tak, jak se často využívají zákony, kdy se dbá jen na jejich formální dodržování, nebo se hledají mezery mezi paragrafy, aby jich člověk využil k ekonomickým výhodám, ten ať hospodaří jinou metodou. Je úkolem příslušné národní organizace a poradců, aby se podobnému vývoji zabránilo.

Koneckonců záleží na tom, aby každý producent vycházel z vlastního poznání a byl čím dál více schopen na základě těchto směrnic odpovědně jednat. Každý vděčí za podstatnou část své existence biodynamického zemědělce vyšší společné věci a každá práce v místě, byť by se odehrávala v skrytu, k

této společné věci přispívá. Proto by měl každý jednat vždy tak, aby důvěra spotřebitelů v biodynamické zemědělství a v produkty Demeter byla oprávněná a neustále upevňovaná.

Členění směrnic:

V dnešní době převládá přírodovědně-materialistický světový názor, jehož základem je darwinistický vývojevý princip, podle kterého se vyšší vyvíjí z nižšího prostřednictvím selekce a konkurence. V anthroposofii, založené Rudolfem Steinerem, se lze setkat s principem stavějícím na duchovně-vědeckých základech, s duchovně-historickým principem vývoje: s postupujícím historickým vývojem světa se mohly ve větší míře inkorporovat také vyšší bytosti, jako jsou zvířata a člověk. Fyzické vtělení mnohem staršího světa vyšších bytostí je nejmladším krokem světového vývoje.

Zemědělství je výrazem aktivně utvářejícího setkávání člověka s přírodou. Podoba zemědělství je utvářena potřebami lidí, žijících v dané kultuře. Produkty, které v tomto zemědělství vznikají, musí být orientovány na bytost člověka, aby mohly splnit svou úlohu potravin, jež jsou zdrojem života. Chov skotu a hnuj, který skot produkuje, byly a jsou předpokladem intenzivní polní produkce. Chov zvířat vyžaduje pěstování pícnin, chov skotu vyžaduje především produkci objemného krmiva, a je tak důležitým faktorem pro utváření osevního postupu. Rostlinná produkce je určována potravní potřebou člověka a zvířat a vyžaduje pečlivé zacházení s půdou. Obhospodařování v souladu se stanovištními podmínkami bere ohled na potřeby rostlin a půdy, zvířat a lidí. V tomto smyslu začínají směrnice polní produkce a pěstování rostlin; následují preparáty a živočišná říše. Nakonec jsou pak shrnuta právní ustanovení.

Směrnice jsou až na úvodní texty, poukazující na smysl a souvislosti biodynamického hospodaření, uspořádány do dvou sloupců. V pravém sloupci se nacházejí hesla a hlavní body, které jsou v levém sloupci podrobně vysvětleny.

Označování:

K označování produktů zákonem chráněným slovním nebo obrazovým označením „**Demeter**“ a „V přechodném období na **Demeter**“ nebo slovním označením „biodyn“ jakož i „z biodynamického zemědělství“ nebo „z biodynamického pěstování“ jakož i všemi označeními, poukazujícími na tento druh hospodaření, je právně nutná smluvní certifikace produkčních podniků, zpracovatelů i obchodníků.

Vedle zákonných ustanovení, zde především „Nařízení (EHS) 834/2007 a 889/2008 o ekologickém zemědělství“ v poslední platné verzi, dále „Organic Food Production Act“ z listopadu 1990 v USA nebo „Australian National Standards for Organic and Bio-Dynamic Produce“ z února 1992 v Austrálii, platí pro výše uvedenou smluvní certifikaci zemědělských, zahradnických, ovocnářských, vinařských a lesních podniků navíc následující směrnice. Momentálně platné mezinárodní směrnice Demeter pro zpracování a označování potravin a dalších produktů biodynamického zemědělství musí být dodrženy.

2. Zemědělský organismus - zemědělská individualita

„Zemědělský statek naplní vlastně svou podstatu v pravém slova smyslu tehdy, je-li pojat jako určitý druh samostatné individuality, individuality v sobě opravdu uzavřené. A každý zemědělský statek by se vlastně musel blížit - úplně toho dosáhnout nelze, ale musel by se blížit - stavu, kdy bude v sobě uzavřenou individualitou.“

Rudolf Steiner (GA 327, „Zemědělský kurz“, 2. přednáška)

Všechno živé získává podobu na základě principu utváření organického světa. Jednotlivé, jeden z druhého vznikající orgány se spojují v organický celek. Organismus je více než jen součtem svých částí. Organismy jsou ohraničeny kůží. Tím se uvnitř organismu vytvoří vlastní život, který je ve

spojení se svým terestrickým a kosmickým prostředím. Podléhá-li tento vlastní život vývoji určenému sebou samým, vytváří se individualita.

Jestliže je zemědělský podnik organizován na základě těchto utvářejících principů a vytvoří-li v souladu s nimi vlastní systém půdního života, vývoje rostlin a přirozeného chovu zvířat, pak můžeme právem mluvit o podnikovém organismu. Takto utvářené podniky produkují na základě vznikající půdní úrodnosti, vystupňované vitality rostlin a chovu zvířat odpovídajícímu jejich bytostným potřebám zdravé potraviny. Zároveň je takovými podniky vytvářena kulturní krajina, schopná vývoje a regenerace ve smyslu ochrany přírody.

Každé stanoviště se liší od ostatních. Každý způsob kultivace spočívající ve zpracování půdy, osevním postupu a hnojení dává vzniknout určitému půdnímu životu. Jaké druhy zvířat jsou v krajině chovány a jaká forma ustájení je pro ně zvolena, to rozhoduje o druhu a zvyšování půdní úrodnosti. Lidé se svými rozhodnutími a s různými formami vzájemné spolupráce dávají podniku zcela určitý ráz. Nadto může člověk na základě duchovědného poznání vyvinout v životních strukturách zemědělského organismu vyšší harmonii a řád. Na základech zemědělského podniku jako organismu se utváří podniková individualita.

3. Polní produkce a pěstování rostlin

Rostlina jako bytost, která je obzvlášť závislá na vlivech svého okolí, potřebuje vedle vhodného stanoviště dostatek vody a světla. Dobře prokořeněná a oživená půda je předpokladem odpovídající tvorby listů, květů a plodů. Utváření stanoviště rostliny má pro její zdraví větší význam než jednotlivé zásahy při ošetřování rostlin. Právě tak má význam volba vhodných druhů a odrůd. Vyvážený osevní postup odpovídající stanovištním podmínkám může vyrovnat jednostrannost různých kulturních rostlin. Přitom je třeba věnovat zvláštní pozornost vytvoření trojité půdní úrodnosti prostřednictvím dostatečného zastoupení pokud možno víceletých leguminóz a dalších pícnin.

„Hnojit znamená půdu oživit.“ Z této věty se odvíjí hnojení, které vychází ze vzájemných životních vazeb rostlin a zvířat. Při hospodaření se statkovými hnojivy má rozhodující význam náležité používání biodynamických preparátů.

Důležitým cílem zpracování půdy je zintenzivnění biologických pochodů v půdě. Přednost přitom mají energeticky efektivní postupy zpracování půdy.

3.1. Osivo a sadba

Vnitřní hodnota a vnější povaha osiva ovlivňují jednak odolnost porostů během růstu, jednak jejich stanovištně podmíněnou výnosovost, stejně jako kvalitu produktů jakožto potravin. Pro dosažení kvality, o niž biodynamické pěstování usiluje, je třeba dbát zvláštní pečlivosti. Pokud jsou dostupné, měly by být použity volně se opylující druhy z biodynamické produkce.

3.1.1. Osivo

Osivo musí, je-li dostupné, pocházet z biodynamické produkce, jinak z ekologického zemědělství.

Osivo z biodynamické nebo ekologické produkce nesmí být chemicky ani synteticky mořeno a ve skladu nesmí být ošetřeno jedovatými prostředky na ošetření skladových zásob včetně skladovaného osiva. Ošetření ionizujícím zářením je vyloučeno. Není-li k dispozici osivo z biodynamické ani ekologické produkce, lze při udělení výjimky příslušnou národní organizací použít nemořené konvenční osivo.

Osivo a sadba, pokud jsou dostupné, musí pocházet z biodynamické produkce.

Chemicko-syntetická mořidla nejsou nikdy povolena. Povolena jsou jen

(Údaj 1: viz příloha 7)

Použití hybridního osiva obilnin, s výjimkou kukuřice (*Zea mays*), je pro produkci krmiv a potravin vyloučeno. Osivo a sadba vyrobené za pomoci fúze protoplastů nebo symplastů je zakázáno. Osivo nesmí pocházet z odrůd, které byly vyšlechtěny za pomoci genových technologií.

*opatření odpovídající
těmto směrnícím.*

*Geneticky
modifikované osivo a
sadba jsou zakázány.*

3.1.2. Sadba

Sadba musí přednostně pocházet z biodynamické produkce. Není-li dostupná, lze použít sadbu z ekologické produkce.

3.1.2.1. Sadba zeleniny

Pokud není dostupná biodynamická ani ekologická sadba, může příslušná organizace udělit výjimku pro použití konvenční sadby (která byla vyprodukována bez použití genetických modifikací). Tuto výjimku nelze udělit pro takové semenáče a sazenice zeleniny určené k pěstování, které rychle dozrávají a jsou prodávány (např. salát atd.).

*Nedostupnost
ekologického osiva a
rozmnožovacího
materiálu musí být
ověřena příslušnou
národní organizací.*

(Údaj 1: viz příloha 7)

3.1.2.2. Sazenice stromů a trvalých kultur

Pokud rozmnožovací materiál pro stromy a trvalé kultury prokazatelně není dostupný v biodynamické ani ekologické kvalitě, smí být použit neošetřený konvenční rozmnožovací materiál.

(Údaj 1: viz příloha 7)

Výjimku z tohoto ustanovení tvoří použití méně než dvou konvenčních stromů za rok na jeden podnik.

3.2. Hnojení

Oživení půdy, jakož i zachování a zvyšování půdní úrodnosti, je jedním ze základních cílů biologicko-dynamického způsobu hospodaření. Největší vliv na oživení půdy má vedle zpracování půdy a osevního postupu dobře ošetřovaný a kompostovými preparáty opatřený hnůj příslušného druhu hospodářských zvířat, především krávy.

3.2.1. Množství hnojiv

Celkové množství dusíku v použitých hnojivech nesmí v průměru za osevní postup překročit ono množství, které by se v podniku vyprodukovalo při vlastním chovu dobytka bez nákupu krmiva (max. 1,4 VDJ/ha, vztaženo na celkovou plochu; viz Přílohu 1).

*Celkové množství
použitého dusíku smí
činit max. 1,4 VDJ/ha.*

Pro pěstování trvalých kultur v tropických a subtropických klimatických podmínkách je povoleno použít max. 170 kg N/ha, pokud odnos dusíku překročí 90 kg N/ha. Tato ztráta musí být prokázána bilancí dusíku a schválena příslušnou národní organizací.

Zahradnické podniky mohou dodat max. 170 kg N/ha, pokud je export dusíku vyšší než 112 kg N/ha. Export dusíku musí být prokázán bilancí dusíku a potvrzen příslušnou národní

*Zahradnické podniky
mohou po ověření
dodat až 170 kg N/ha.*

organizací.

Pokud vlastní organická hnojiva ani pěstitelská opatření k oživení půdy nedostačují, mohou být použita organická komerční hnojiva. Příliš bujnému růstu je však třeba zabránit. Prostřednictvím komerčních organických hnojiv nesmí být na danou plochu dodáno více dusíku, než kolik se ho dodá prostřednictvím kompostu, hnoje a (nebo) zeleného hnojení, max. však množství odpovídající 0,5 VDJ/ha (výjimka: trvalé kultury). Povolená hnojiva jsou uvedena v Příloze 4.

Vlastní statková hnojiva musí být pečlivě ošetřována. Je třeba dbát na dostatečné skladovací kapacity a přiměřenou aplikační techniku. Během uchovávání a při aplikaci statkových hnojiv je třeba minimalizovat ztráty živin unikáním plynů a vyplavováním.

3.2.2. Nákup hnojiv a zemin

Horninové moučky (i fosforečné) a zeminy mohou být používány.

Jakékoli použití syntetických dusíkatých sloučenin, čilského ledku, lehce rozpustných fosfátů, jakož i čistých draselných solí a draselných solí s obsahem chlóru nad 3 % je vyloučeno.

Použití kompostu z cizích fekálií, kalů z čističek odpadních vod a komunálního odpadu není povoleno.

Povolená hnojiva obsahuje Příloha 4.

Nakupovaná hnojiva živočišného původu nesmí pocházet z intenzivních chovů nebo bezstelivového ustájení.

Intenzivní chov zvířat zahrnuje všechna zvířata, která nemají pravidelný, bezpečný a efektivní výběh (např. slepice chované ve stájích) nebo se vztahuje k neetickým praktikám (jako je krácení zobáků u nosnic, obrušování zubů u selat atd.). Musí být uplatňovány přiměřené postupy, aby se zabránilo kontaminaci certifikovaných pozemků rezidui léčiv, krmnými přísadami jako antibiotiky, přirozenými součástmi krmiv, jako např. rtutí z rybí moučky a dalšími rezidui jako herbicidy ve stelivu.

Nákup hnojiv, uvedených v Příloze 4, kapitola 3.1., smí být proveden se souhlasem příslušné národní organizace.

Nákup všech hnojiv a zemin musí být dostatečně dokumentován s ohledem na původ, množství a použití (ke které plodině, na které ploše).

Je třeba dbát na zachování nebo dosažení pH, přiměřeného půdě a jejímu využívání. Případně je třeba postarat se o to vápněním.

3.3. Pěstování a ochrana rostlin

Mnohostrannými biodynamickými opatřeními týkajícími se celého podniku, včetně krajiny a údržby krajiny, se usiluje o vysokou odolnost plodin proti houbovému, bakteriálnímu a živočišnému napadení. Pokud tato opatření nedostačují, mohou být použity techniky a účinné látky uvedené v Příloze 5.

Chemicko-syntetické prostředky k potírání škůdců, k prevenci a

Použití organických komerčních hnojiv je omezeno.

Dávka dusíku v komerčních organických hnojivech: maximálně 0,5 VDJ/ha.

Pečlivé uchovávání, ošetřování a aplikace.

Syntetická dusíkatá hnojiva, čilský ledek, lehce rozp. fosfáty, čisté draselné soli a takové, které obsahují nad 3 % chlóru, jsou vyloučeny.

Žádná živočišná hnojiva z intenzivního chovu.

O nákupu a použití hnojiv a zemin je třeba pořizovat záznamy.

Udržovat optimální hodnotu pH.

Posilovat přirozenou odolnost plodin.

Každé použití

potírání houbových, virových a jiných chorob a plevelů, jakož i pro regulaci růstu kulturních rostlin nejsou přípustné. Každé použití prostředků nepovolených těmito směrnici vede k odnětí certifikace podniku, minimálně ale ošetřených ploch a plodin.

prostředků nepovolených těmito směrnici vede k odnětí certifikace podniku, minimálně ale ošetřených ploch a plodin.

Nové prostředky a postupy smí být zkoušeny jen po dohodě s příslušnou národní organizací (viz Přílohu 5).

3.3.1. Ochrana při skladování

Biodynamické produkty je třeba skladovat ve smyslu těchto směrnic tak, aby se zabránilo ztrátě kvality (např. výběr skladovacích nádob, ochranných opatření).

Je třeba zabránit snížení kvality skladováním.

Silné napadení škodlivými organismy je třeba nahlásit příslušné národní organizaci. Ta na základě těchto směrnic rozhodne o opatřeních na ochranu před škůdci. Kontaminaci produktů se přitom musí pečlivě zabránit.

Nahlašovací povinnost při silném napadení škodlivými organismy.

3.4. Zahradnictví a polní zelinářství, chmel a ostatní vytrvalé plodiny

Produkční zahradnictví a polní zelinářství, pěstování chmele a ostatní trvalé kultury jsou právě tak orgány zemědělského podniku jako polní produkce. Podniky, ve kterých tato podniková odvětví převažují, vyžadují však zvláštní podnikový koncept.

V intenzivním zahradnictví si časté střídání plodin na stejném kousku půdy žádá obzvlášť důkladnou péči o půdní úrodnost. Pro hospodaření se statkovými hnojivy, jehož cílem je péče o úrodnost půdy, je velmi vhodný vlastní chov zvířat. Není-li to možné uskutečnit, pak doporučujeme kooperaci s jiným biodynamicky obhospodařovaným podnikem s chovem zvířat, spočívající ve vzájemném poskytování krmiva a hnoje. Péči o statková hnojiva za použití kompostových preparátů je třeba věnovat zvláštní pozornost. Pro doplnění osevního postupu je vhodné začlenit zástupce obvykle nepěstovaných rostlinných čeledí v podobě meziplodin, například svazanky a pohanky. Právě tak by se pro svůj příznivý vliv na úrodnost půdy a prospěšnost pro užitečné organismy měly stát pevnou součástí osevního postupu leguminózy a ostatní pícniny.

Vedle opatření popsanych v předchozích kapitolách platí pro zahradnictví, intenzivní polní zelinářství, ovocnářství a ostatní trvalé kultury následující ustanovení:

Intenzivní zpracovávání půdy a vysoký stupeň oživení biodynamicky obhospodařovaných půd má za následek intenzivní přeměnu látek v půdě. Tvorbě humusu je proto třeba věnovat zvláštní pozornost.

Zvláštní pozornost věnovat tvorbě humusu.

Hnůj z konvenčního chovu zvířat smí být použit jen tehdy, není-li možný nákup z podniků obhospodařovaných ekologicky, nutné je přitom udělení výjimky příslušné národní organizace.

Zahradnictví a zemědělství s chovem zvířat by měly tvořit jednu jednotku.

Půda však nesmí být celoročně udržovaná bez porostu nebo přirozeného pokrytí. Nastýlání (mulčování) je povoleno (viz 3.4.4.).

3.4.1. Osivo, sadba a sazenice

Platí odpovídající ustanovení z kapitoly 3.1., Osivo a sadba.

3.4.2. Hnojení, zeminy a substráty

Dobře rozložený a preparovaný hnůj přežvýkavců z vlastního

Nákup hnoje jen z

chovu zvířat je nejdůležitějším základem hnojení. Při nezbytném nákupu hnoje je třeba věnovat zvláštní pozornost tomu, aby neobsahoval rezidua a aby nepocházel z intenzivního chovu. Zahradnické zeminy a substráty by měly být přednostně zhotovovány jako vlastní podniková směs. Základem přitom má být vždy preparovaný kompost z rostlin nebo hnoje. Jeho podíl musí být minimálně 25 %.

Rostlinný kompostový materiál a hotové komposty z kůry či rostlinného odpadu (z listí, dřeva z řezu stromů a keřů) z komunální sféry lze použít, je-li prokázána jejich nezávadnost analýzou obsahu škodlivin. Použití hotových zemin a substrátů vyžaduje souhlas příslušné národní organizace.

Hnojení, osevní postup a způsob pěstování musí být takové, aby bylo minimalizováno vyplavování dusíku do podloží a hromadění dusičnanů v zelenině.

Rašelina je jako součást substrátů pro předpěstování sadby a pro hrnkové zeminy povolena. Podíl rašeliny musí být co nejnižší a nesmí překročit 75 %. Použití syntetických prostředků na zlepšování půdy není povoleno. Hnojiva musí odpovídat těmto směrnícím (viz Přílohu 4).

Bezpůdní pěstební technologie (hydroponie, technika živného filmu), kultivace na minerální vatě jakož i v kontejnerech nejsou povoleny. Kultivace na tenké vrstvě zeminy (s výjimkou řeřichy a nakličování semen v prodejním obalu) není povolena.

Čekankové kořeny by měly být urychleny v zemi. Při urychlení čekanky ve vodě se nesmí do vody přidat nic, co odporuje těmto směrnícím. Rychlení čekanky ve vodě musí být jako takové deklarováno.

Zeminy a substráty smí být propařovány. K usměrnění opětného mikrobiálního osídlení v návaznosti na propařování je třeba neprodleně použít biodynamické kompostové preparáty, vodní kompostové výluhy jakož i preparát roháček nebo kravincový preparát.

3.4.3. Pěstování a ochrana rostlin

Platí odpovídající ustanovení z kapitoly 3.3. Pěstování a ochrana rostlin.

Pěstování pod netkanou textilií, především ale pod mulčovací fólií, by mělo zůstat omezeno na minimum. Přednost je třeba dávat perforovaným a recyklovatelným materiálům.

3.4.4. Regulace doprovodných rostlin (plevelů)

Pro regulaci doprovodných rostlin má rozhodující význam osevní postup, zpracování půdy a způsob kultivace. Je třeba dávat přednost mechanickým opatřením před termickými. Propařování půdy na poli není povoleno.

Použití průmyslově vyrobených nastýlacích materiálů, jako je mulčovací papír a fólie, má pro ekologický dopad celoplošného potlačení doprovodné flóry a pro nedostatečný přístup polních postřikových preparátů na půdy se silným tlakem doprovodných rostlin zůstat omezené. Použití je třeba projednat s příslušnou národní organizací.

extenzivního chovu.

Min. 25 obj. % preparovaného kompostu v zahradnických zemínách a substrátech.

Analýza škodlivin u kompostů z komunální sféry.

Minimalizace vyplavování dusíku a hromadění dusičnanů v zelenině.

Podíl rašeliny v substrátu na přísadu a v hrnkové zemině max. 75 %.

Bezpůdní pěstební technologie a pěstování na tenké vrstvě zeminy není povoleno.

Povinnost deklarace při rychlení čekanky ve vodě.

Po propaření je třeba provést opatření k opětnému mikrobiálnímu osídlení.

Použití technicky zhotovených mulčovacích materiálů je povoleno jen omezeně.

3.4.5. Pěstování pod sklem a fólií

Spotřeba energie na vytápění při pěstování pod sklem a fólií má být co nejnižší a má - s výjimkou předpěstování sazenic a teplomilných okrasných rostlin - zůstat omezena na přiměřené přirychlení, popř. prodloužení vegetační doby.

Techniky úspor energie, jako je použití speciálních systémů vytápění (např. vegetační nebo půdní topení) musí - kdykoli je to možné - mít v podniku otevřené dveře.

Ve skleníku či fóliovníku je mělké propaření půdy přípustné. Pro podporu opětného mikrobiálního osídlení je třeba neprodleně použít biodynamické kompostové preparáty, vodní kompostové výluhy, jakož i preparát roháček nebo kravincový preparát.

3.4.6. Sklizeň a příprava k prodeji

Vysokou kvalitu biodynamicky vypěstované zeleniny je třeba uchovat volbou šetrných postupů při její sklizni, úpravě a skladování.

3.4.7. Výjimky pro zahradnické podniky s produkcí zeleniny a okrasných rostlin

Podniky, které vedle zeleniny pěstují také okrasné rostliny, musí, pokud nelze provést jasné, trvalé prostorové oddělení produkčních ploch a rychlírén, zahájit konverzi současně i v oblasti okrasných rostlin. Hnojení a ochrana rostlin jakož i zeminy a substráty musí odpovídat těmto směrnícím.

Při jednoznačném, trvajícím prostorovém oddělení produkčních ploch a rychlírén ve smyslu odloučené podnikové jednotky může příslušná národní organizace povolit postupný přechod pěstování okrasných rostlin. Cílem je, aby celý podnik prošel konverzí v průběhu pěti let.

Během těchto 5 let je možné použití konvenčních zemin a hnojiv v oblasti okrasných rostlin. Původ, druh a množství je třeba dokumentovat.

Použité prostředky ochrany rostlin musí však také již zde odpovídat těmto směrnícím. Oddělení produkčních oblastí je třeba prokázat pečlivou dokumentací (kartotéka záhonů, situační plán, podnikový deník atp.).

Organické odpady z pěstování okrasných rostlin, které dosud zcela neprošlo konverzí, je třeba kompostovat odděleně a opět použít v této oblasti.

Konvenční suroviny a hotové produkty smí být v oblasti okrasných rostlin nakupovány a smí s nimi být obchodováno. Také o tom je třeba vést podrobné záznamy.

Rozdílná produkce okrasných rostlin a zeleniny, jakož i konvenčně vyprodukované, přikoupené okrasné rostliny musí být díky odpovídající deklaraci pro spotřebitele jako takové jednoznačně identifikovatelné.

Co nejnižší spotřeba energie na vytápění.

Přednost musí být dávana energeticky úsporným technikám.

Po propaření je třeba provést opatření k opětnému mikrobiálnímu osídlení.

Při nejednoznačném prostorovém oddělení musí být oblast okrasných rostlin konvertována současně.

Při jednoznačném oddělení může být pěstování okrasných rostlin konvertováno postupně.

Použité prostředky na ochranu rostlin musí odpovídat směrnícím.

Nutné je oddělené kompostování.

Povinná dokumentace nákupu konvenčních surovin a hotových produktů.

Jednoznačná deklarace ekologického a konvenčního zboží.

3.5. Pěstování ovocných stromů a ostatních trvalých kultur

I přes omezené možnosti je třeba v ovocnictví využívat všechna dostupná opatření smíšených kultur, ozelenění, meziřádkových kultur a péče o půdu. Tato opatření lze posílit intenzivní péčí o víceleté kultury. Termínově vhodná opatření, zaměřená především na posilování rostlin, mohou přispět k vyrovnání jednostranností.

Dlouhodobý charakter trvalých kultur vyžaduje větší péči o bezprostřední okolí. Takto vytvořená harmonie může pomoci k úspoře jednotlivých opatření.

Zatravnění má odpovídat podmínkám stanoviště a má se skládat z nejrůznějších rostlinných druhů. Půda nesmí být udržována celoročně bez porostu nebo přirozené pokrývky. V prvním roce výsadby je možné udělit výjimku.

(Údaj 2: Příloha 7)

Je třeba usilovat o druhově pestré zatravnění.

Půdu nenechávat celoročně bez porostu nebo přirozené pokrývky.

Výjimky pro pěstování ovoce v semiaridních klimatických podmínkách vyžadují souhlas příslušné národní organizace.

3.5.1. Sazenice

Pokud jsou k dispozici sazenice požadované odrůdy a podnože z uznané biodynamické produkce, je třeba přednostně je používat. Jsou-li k dispozici sazenice jen z ekologické produkce, musí být použity tyto.

Biodynamické, popř. ekologické sazenice musí být použity.

3.5.2. Hnojení a péče o půdu

Nákup cizích organických hnojiv, který je nutný u ovocnických podniků bez chovu zvířat, je omezený na max. 1,2 hnojivé jednotky* na ha sadu. Celkové množství aplikovaných hnojiv nesmí překročit 96 kg N/ha sadu.

Nákup org. hnojiv max. 1,2 HJ/ha, popř. 96 kg N/ha sadu.

3.5.3. Pěstování a ochrana rostlin

Při zohlednění zvláštních podmínek pro pěstování ovoce platí odpovídající ustanovení z kapitoly 3.3. Kultivace a ochrana rostlin.

3.5.4. Podpůrný materiál

V mírném klimatu nejsou jako podpůrný materiál povoleny žádné tropické ani subtropické dřeviny. Tropické trávy bambus a tonkin smí být použity.

V mírném klimatu není povoleno dřevo tropických a subtropických dřevin.

3.6. Houby

V této oblasti jsou v současnosti směrnice vytvářeny. V případě zájmu se obraťte přímo na Demeter-International, odbornou skupinu Směrnice.

3.7. Klíčky a výhonky

Pro produkci klíčků a výhonků musí použité osivo, kořeny a rizomy pocházet z ekologického pěstování. Konvenční původ není přípustný.

Povoleno není osivo, kořeny a klíčenci konvenčního původu.

* Hnojivá jednotka viz Přílohu 1

Voda používaná při produkci klíčků a výhonků musí mít kvalitu vody pitné. Případně použité substráty a nosné materiály musí být přípustné ve smyslu těchto směrnic. To je v případě pochyb třeba ujasnit s Demeter-International, odbornou skupinou Směrnice.

Použitá voda musí mít kvalitu pitné vody.

3.8. Nové pěstitelské a produkční technologie

Nové kultivační a produkční technologie, kterou nejsou popsány v těchto směrnicích a neodpovídají ani běžné praxi ekologicky obhospodařovaných podniků, smí být vyzkoušeny po dohodě s Demeter-International nebo příslušnou národní organizací.

(Údaj 3: Viz Přílohu 7)

3.9. Kácení původního deštného pralesa

Kácení původního deštného pralesa za účelem zemědělského využívání půdy je zakázáno. Také jiné cenné chráněné oblasti musí být chráněny a smí být mýceny jen po udělení výjimky příslušné národní organizace.

(Údaj 4: viz Přílohu 7)

4. Biodynamické preparáty (viz též Příloha 10)

Všechna opatření v biodynamicky obhospodařovaném podniku musí být posuzována z celostních hledisek. V živém celku nemá rozhodující význam jen vyvážená látková bilance, ale i - Rudolf Steiner na to v Zemědělském kurzu výslovně poukazuje - náhrada odebraných, „uloupených“ sil. Pečlivá a správná příprava, skladování a používání preparátů má z tohoto hlediska velký význam.

Na základě duchovně-vědeckého poznání komponované látky minerálního, rostlinného a živočišného původu jsou působením kosmicko-pozemských sil během jednotlivých ročních období proměňovány na preparáty, které jsou nositeli sil a které při daném použití na půdu, rostliny a statková hnojiva podstatně přispívají k oživení země, k rozvíjení kvality a výnosu rostlin, jakož i zdraví, životní síle a uživatelnosti zvířat v rámci biodynamicky obhospodařovaného podniku.

Preparáty mají být podle možnosti zhotovovány ve vlastním podniku nebo ve spolupráci s jinými podniky. Rostliny a živočišné schránky pro jejich přípravu by měly pocházet z vlastního nebo, je-li to možné, z jiného biodynamicky obhospodařovaného podniku. Dosavadní zkušenosti a poznatky ověřené pozorováním a pokusy musí být při přípravě a použití preparátů vzaty do úvahy.

Pokud možno vlastní příprava preparátů.

Plné působení lze očekávat jen tehdy, jsou-li správným způsobem a ve správném čase použity (a hodinu míchány) každý rok při ošetřování statkových hnojiv a rostlin všechny preparáty (kompostové i polní postřikové).

Preparáty působí nejlépe všechny společně.

V podniku musí být přítomné funkční zařízení na míchání preparátů nebo smlouva s preparátovou míchací a aplikační službou; toto zařízení nebo smlouva musí být kontrolovány v rámci každoroční inspekce.

Polní postřikové preparáty je třeba použít podle dané plodiny:

- roháček je třeba aplikovat při obdělávání půdy, na počátku vegetace nebo po seči plodiny, která má být uznána, minimálně však jednou za rok;
- křemenáček je třeba použít podle vývojového stádia rostlin,

- minimálně však jednou za rok.
- preparáty musí být aplikovány čistým nářadím.

Všechna organická statková hnojiva (hnůj, kompost atd.) je třeba ošetřit kompostovými preparáty. Na užitkových plochách, které během jednoho roku nedostanou žádné preparované hnojivo, se doporučuje použít jako náhradu sběrný preparát (kravincový preparát, preparovaný roháček atd.).

Předpokladem pro uznání podniku jako „V přechodu na **Demeter**“ (biodyn) po dvanáctiměsíčním obhospodařování v souladu se směrnicemi je minimálně jednou provedené, nárokům plodiny odpovídající použití roháčku a křemenáčku, jakož i aplikace preparovaného statkového hnojiva (jako náhrada kravincový preparát zhotovený s kompostovými preparáty) na všech plochách podniku. Přiměřeně to platí také pro všechny nově konvertované plochy.

Použití preparátů je cennou pomocí již při konverzi.

Všechna statková hnojiva musí být preparována kompostovými preparáty. Intenzivně obhospodařované plochy (pole, zelenina, vinohrady a sady) včetně ploch v horských oblastech a všechny plochy pícnin musí být každoročně ošetřeny všemi postřikovými preparáty.

V horských oblastech může být na velmi svažitéch pozemcích udělena výjimka (pokud tyto pozemky nejsou intenzivně obdělávány nebo sečeny), stejně jako pro oblasti, které nejsou sjízdné, jako např. prales nebo močálové oblasti. Tuto výjimku může udělit příslušná národní organizace, pokud příjemce licence předloží plán aplikace preparátů, z něhož bude zřejmá plánovaná aplikace preparátů (plochy, které nejsou ošetřovány vůbec nebo jen neúplně a jak často, dostupné míchací a aplikační nářadí v podniku, zamýšlená zlepšení aplikace v budoucnosti atd.). Výjimka je časově omezená, může však být obnovena.

5. Chov zvířat

Tyto směrnice pro chov zvířat představují pouze minimální požadavky.

Zvíře jakožto bytost obdařená duší, především pak zvíře hospodářské, je odkázané na naši péči. Základním motivem každodenní práce se zvířaty by mělo být to, aby se zvířeti dostalo nezbytné péče a abychom mu zároveň zajistili specifické, jeho bytostným potřebám odpovídající životní podmínky. Fyzickou i psychickou nerovnováhu bychom měli včas rozpoznat a preventivně vyrovnat. Neustálé, pozorné opatrování zvířete je toho předpokladem.

Chov zvířat s náležitou produkcí pícnin je důležitou součástí zemědělského podniku. S ohledem na vývoj podniku se podnikový organismus nemůže bez chovu zvířat obejít. To platí především pro chov přežvýkavců. Pícniny a hnůj vyvážených vlastností, který díky skotu vzniká, přispívají k oživení půdy, a tím také podstatně k tervalému zdraví statku. V harmonickém spolupůsobení přírodních říší s člověkem se může vyvinout oživený, duší obdařený zemědělský organismus.

„Neboť si musíte uvědomit, že například kosmická působení, která se prosadí v rostlině, která se sem dostávají z nitra Země, jsou vedena nahoru. Je-li tedy rostlina obzvlášť bohatá

na kosmická působení a sežere-li tuto rostlinu zvíře, které zároveň zase, vycházejí ze své ústrojnosti, dodává hnůj na základě takového krmiva, pak toto zvíře dodává obzvlášť vhodný hnůj pro půdu, kde ta rostlina roste.“

Rudolf Steiner

Zkušenosti ukazují, že dobrý zdravotní stav a plodnost s vysokou životní výkonností lze zaznamenat u těch zvířat, která se narodí a vyrůstají na statku, v němž jsou jejich požadavky na druhově přiměřené podmínky chovu a krmení splňovány při láskyplné lidské péči.

Proto musí být vynaloženo veškeré úsilí, vedoucí k vytvoření optimálních životních podmínek pro zvířata, popř. přibírat zvířata do vlastního podniku jen z takových podmínek.

5.1. Požadavek chovu hospodářských zvířat

Zemědělský podnik bez začlenění přežvýkavců nebo zvířat krmených objemným krmivem nemůže získat uznání Demeter. Výjimky z tohoto požadavku upravují příslušné organizace.

(Údaj 5: Viz Přílohu 7)

V zahradnictvích a podnicích s trvalými kulturami není vlastní chov dobytka nezbytný, pokud se v nich obzvlášť intenzivně pracuje s hnojem, kompostem a zeleným hnojením, jakož i s preparáty.

Uznání Demeter pro zemědělské podniky bez chovu přežvýkavců nebo zvířat krmených objemným krmivem není zpravidla možné.

5.2. Zatížení

Koncentrace zvířat se řídí možnostmi produkce krmiv, které jsou dány klimatickými a stanovištními podmínkami. Početní stav zvířat je třeba směřovat k udržení a zvyšování půdní úrodnosti. Minimální koncentraci zvířat stanoví příslušná národní organizace, maximální koncentrace zvířat nesmí přesáhnout 2,0 VDJ/ha, což při nakupování krmiva odpovídá maximálně 1,4 hnojových jednotek/ha.

*Koncentrace zvířat:
max. 2,0 VDJ/ha*

5.3. Spolupráce mezi podniky

Mezi uznanými biodynamickými podniky je možná spolupráce ve smyslu jedné biologické jednotky. Zvláště se to týká chovu zvířat a výměny krmiva a hnojiv živočišného původu. Tyto směrnice je třeba uplatňovat v této jednotce jako v jednom celku. Pokud se v blízkosti nenachází žádný biodynamický podnik, je možné navázat spolupráci mezi biodynamicky certifikovaným podnikem a podnikem ekologickým.

V každém případě je však třeba uzavřít smlouvu o spolupráci. Tu je třeba předložit příslušné národní organizaci.

Dříve než je povolena spolupráce s ekologickým podnikem, musí být splněny následující podmínky:

- Partnerský podnik musí zvířata krmit ze 100 % ekologickým krmivem.
- Partnerský podnik musí být úplně konvertovaný na bioprodukcí.
- U příslušné národní organizace musí být podána žádost o udělení výjimky.

(Údaj 5A: viz Přílohu 7)

- Chlévský hnůj musí být v podniku, ve kterém vzniká (v ideálním případě ve stáji, nebo alespoň šest týdnů před

Spolupráci mezi podniky je třeba upravit smluvně.

aplikací) preparován.
Zatížení pro veškeré plochy činí maximálně 1,4 VDJ/ha a rok.

5.4. Chov

Chov hospodářských zvířat by měl být řízen podle ekologických zásad i s ohledem na to, o jaký druh zvířete se jedná a že jde o živou bytost. Láskyplné ošetřování zvířat člověkem přispívá k pohodě, zdraví i užítkovosti zvířat.

Přirozený chov odpovídající povaze daného druhu zvířete.

Forma ustájení i ostatní podmínky chovu musí být takové, aby se zvířata mohla chovat a pohybovat podle svých zvyklostí; musí mít např. možnost bez omezení vstávat i uléhat, jakož i v suchu a přiměřeném teple ležet. Proto je třeba dávat přednost volnému ustájení.

Pokud poradenské firmy pro stavbu stájí fundovaně zdůvodní prodloužení přechodné lhůty, může být udělena výjimka. Systém ustájení by měl zvířatům zajistit volný kontakt s jejich přirozeným prostředím (slunce, déšť, půda apod.). To by se mělo uskutečňovat především formou pastvy, přinejmenším pak výběhu. Je třeba se postarat o dostatek přirozeného světla, dobré stájové klima a ochranu před větrem.

Pastva, přinejmenším však výběh jsou nezbytné, pokud jsou možné.

Trvalé vazné ustájení v zásadě není přípustné. Z důvodů bezpečnosti, resp. ochrany zvířat může kontrolní organizace na základě zdůvodněné žádosti chovatele udělit časově omezenou výjimku pro vazné ustájení jednotlivých zvířat.

V budovách, které byly postaveny před 24. srpnem 2000, je vazné ustájení možné na vydatné podestýlce, při individuálním ošetřování zvířat a při pravidelném výběhu maximálně do 31. prosince 2010.

(Údaj 6: viz Přílohu 7)

V malých podnicích musí být přirozené potřeby zvířat brány zrovna tak na zřetel. To se týká pastvy a výběhu prováděných co možná nejčastěji, v ideálním případě v létě každodenně a v zimě alespoň dvakrát týdně. Vazné ustájení musí být omezeno na minimum.

Nezbytné stavební úpravy, které jsou nutné pro přirozený chov zvířat (jako vybudování přístupů na pastvinu, boxů pro telata, odstranění roštů atd.), je třeba provést maximálně během 5 let.

(Údaj 7: viz Přílohu 7)

Možné je přechodné období, aby byla učiněna opatření, která odpovídají těmto směrnícím.

Příslušné organizace Demeter mohou v případě potřeby udělit omezenou výjimku pro chov a pastvu do 31. 12. 2010 pro následující body:

- nedostatečný přístup k pastvě (Údaj 8: viz Přílohu 7),
- malá stáj,
- chybějící přístup k tekoucí nebo stojaté vodě u vodní drůbeže,
- kurníky nesplňující všechny podmínky,

- výběh pro drůbež bez travního porostu,
- chybějící rostlinné nebo vybudované úkryty ve venkovních prostorech.

Výše uvedené požadavky platí jen pro zemědělské podniky, jejichž stáje byly postaveny před 24. 8. 1999 a které do tohoto termínu splňovaly podmínky produkčních směrnic Demeter.

5.4.1 Chov skotu

Rohy mají u přežvýkavců význam pro tvorbu životních sil. Představují protipól intenzivních trávicích a metabolických procesů a zadržují síly v těchto procesech uvolňované. Jsou součástí celistvé bytosti krávy. V porovnání s jinými druhy zvířat má hnuj skotu zvláště příznivý účinek na půdní úrodnost. Rohy mají navíc jakožto živočišné schránky podstatný význam pro výrobu biodynamických preparátů.

Dojnicím a kravám kojícím telata je třeba v letní polovině roku zajistit pastvu. Kde to není možné, musí mít k dispozici alespoň celoročně přístupný venkovní výběh. Pro mladý dobytek (odchov) platí stejné požadavky na možnost pohybu. Vazné ustájení mladého dobytka a dobytka ve výkrmu není dovoleno. Při stavebních úpravách stáje by měl být zřízen telicí box. Podnikům, v nichž nejsou pastva ani přístup do venkovního prostoru možné z důvodu zvláštní situace ve vesnici nebo vzdálenosti pastvin nacházejících se mimo vesnici nebo z jiných praktických důvodů, může být udělena výjimka.

(Údaj 9: Viz Přílohu 7)

Dojnicím a kojícím kravám je třeba zajistit v létě pastvu nebo celoroční výběh.

Forma ustájení a zařízení stáje musí splňovat následující požadavky:

- Místo k ležení skotu musí být opatřeno vhodnou podestýlkou.
- Roštové podlahy s podílem plochy roštů větším než 50 % nejsou povolené a nesmí být započítávány jako plochy k odpočinku.
- Dráty na drezúru krav nejsou povolené.
- Odpovídající nabídka pohybové plochy a vhodné uspořádání stáda musí všem zvířatům stáda zajistit dostatek prostoru k uplatnění sociálního chování a k přijímání krmiva.
- Počet míst k ležení a k přijímání potravy musí přinejmenším odpovídat počtu zvířat ve stáji. Ve stájích s volným přístupem ke krmivu - i k základnímu krmivu - je dovolen menší počet míst k přijímání potravy.

Místa k ležení u skotu je třeba opatřit podestýlkou.

Roštové podlahy s větším než 50% podílem plochy roštů nejsou povolené.

Dráty na drezúru krav nejsou povolené.

Telatům je třeba co nejdříve umožnit kontakt s ostatními zvířaty stáda. Nejpozději od 2. týdne života musí být chována ve skupinách, pokud je zde dostatečný počet zhruba stejně starých zvířat. Chov telat v individuálních boxech je přípustný jen během prvního týdne života.

Skupinový odchov telat je od 2. týdne předepsaný.

Odrohování zvířat ani odrohovaná zvířata nejsou na statku povolena. Ve zvláště zdůvodněných případech může příslušná národní organizace udělit výjimku, která však musí být každoročně znovu prověřena.

Odrohování není povoleno.

(Údaj 11: Viz Přílohu 7)

5.4.2. Chov ovcí, koz a koní

Pro ovce, kozy a koně platí pravidla pro chov skotu přiměřeně.

Pro ovce navíc platí, že zásahy jako kastrace nebo opatřování ocasů gumovými kroužky a kupírování ocasů se v biodynamických podnicích nemají provádět systematicky. Některé z těchto zásahů mohou být povoleny příslušnou národní organizací, pokud jsou nutné pro zdraví, pohodu nebo hygienu ovcí. Takové zásahy musí být prováděny ve vhodném stáří zvířat a musí je provádět kvalifikované osoby, tak aby bolest zvířat byla omezena na minimum.

5.4.3. Chov prasat

Plochy k ležení pro prasata je třeba opatřit slámou (nebo jinou organickou podestýlkou). Roštové podlahy s podílem plochy roštů vyšším než 50 % a vazné ustájení nejsou povoleny. Je-li to nějakým způsobem možné, měl by být zřízen venkovní výběh.

(Údaj 10: viz Přílohu 7)

Plochy k ležení je třeba opatřit podestýlkou. Vyšší než 50% podíl roštové podlahy není povolen.

Prasnice smějí být při porodu fixovány co možná nejkratší dobu (maximálně 14 dní); uvázání je přitom vyloučeno.

Pro prasnice je třeba zřídit venkovní výběh, pokud to umožňují místní podmínky. Nebřezí, nízkobřezí a mladé prasnice je třeba chovat ve skupinách.

Bezstelivové boxy ani klece pro selata nejsou povoleny.

Vylamování jakož i preventivní obrušování zubů je zakázáno; stejně tak kupírování ocasů a uší.

Nosní kroužky a skřípce, které mají prasatům zabránit v rytí, jsou zakázány.

Kdekoli je to možné, je třeba zřídit výběh.

5.4.4. Chov drůbeže

Drůbež vyžaduje podmínky chovu, které v maximální míře odpovídají druhově specifickým potřebám, jako je hrabání, zobání a roztahování křídel.

Klecový chov je zakázán.

Chov na úplně perforovaných podlahách a v klecích je zakázán. Stáje musí být zařízeny tak, aby minimálně jedna třetina podlahové plochy mohla sloužit jako hrabaniště, které je třeba opatřit vhodnou podestýlkou (sláma, plevy, piliny nebo písek). Ve stájích pro chov nosnic je třeba zřídit trusné jámy a vyvýšené, zaoblené hřady, pokud možno nad trusnými jámami.

Velikost klapků ve vlezích a výlezech musí být přiměřená zvířatům a musí mít celkovou délku alespoň 4 m/100 m² podlahové plochy stáje. Udělení výjimky kontrolní organizací je možné. Kontrolní organizaci musí být předložen plán konverze. Zvířata musí mít k dispozici dostatek snadno přístupných napáječek a krmných žlabů.

Před novým nastájením zvířat musí být stáje a zařízení z hygienických důvodů uklizeny, vyčištěny a dezinfikovány. Pokud to dovolí klimatické podmínky, musí mít drůbež neustále přístup k převážně porostlému nebo zčásti zastřešenému výběhu. Na ochranu před počasím a dravými zvířaty by měl být výběh opatřen ochranou, přednostně přirozeným pokryvem, jako např. keři a stromy.

Výjimky jsou možné u nosnic. Kontrolní organizaci musí být předložen plán konverze.

(Údaj 12: viz Přílohu 7)

Minimálně 1/3 stájové plochy musí být vyložena jako hrabaniště.

Výběh pro nosnice a kuřice je předeepsaný.

Větší část venkovní plochy musí být ozeleněná. To lze zajistit

rotací venkovní plochy, zotavovací dobou pro vegetaci nebo jejím vyséváním. Venkovní plocha musí být osázena stromy nebo opatřena živým plotem nebo jinými možnostmi ochrany pro zvířata.

Vodní drůbež má mít přístup k tekoucí vodě, k rybníku nebo k jezeru. Pokud to klimatické podmínky dovolí, vyžaduje drůbež ve výkrmu a mladá chovná drůbež venkovní plochy odpovídající jejich velikosti. Udělení výjimky kontrolní organizací je možné. Plán konverze musí být předložen.

(Údaj 12: viz Přílohu 7)

Vajíčka musí být snášena v hnízdech; k dispozici musí být dostatečný počet hnízd.

Do stáje musí přes den pronikat přirozené světlo. Umělé osvětlení musí v noci zůstat minimálně osm hodin bez přerušení vypnuté. Zkracování zobáků je vyloučeno.

Ostatní drůbež musí mít přístup k výběhu a vodní drůbež musí mít také přístup k vodním plochám.

Pro snůšku vajec je třeba zajistit hnízda.

V noci je povinná temná fáze trvající nepřerušeně alespoň osm hodin. Zkracování zobáků není dovoleno.

5.5 Krmení

Každý podnik by měl usilovat o soběstačnost v zajištění krmiv.

Krmení musí vyhovovat druhu, stáří a užitkovosti zvířat, stejně jako jejich fyziologické potřebě, přitom je třeba postarat se o dostatečné zásobení minerálními látkami. Nezbytné minerální látky a stopové prvky by měly být, je-li to možné, přírodního původu (byliny, suché listí atd.).

Krmiva vyprodukovaná v podniku tvoří základ výživy zvířat. Minimálně 50 % krmiva (sušina) musí být vyprodukováno ve vlastním podniku, popř. v kooperaci s jiným biodynamickým podnikem.

Krmivo, které bylo vyprodukováno v podniku nacházejícím se v prvním roce přechodného období (nulový rok, v němž podnik ještě není certifikován) na biodynamické hospodaření, může činit až 20 % roční krmné dávky u zvířat žeroucích objemnou píci a 10 % u ostatních zvířat.

(Údaj 14: Viz Přílohu 7)

Jadrné krmivo má sestávat převážně z obilovin a luskovin.

Krmení extrahovaných šrotů není povoleno.

Extrahované šrotky nejsou povoleny.

Antibiotika, sulfonamidy, kokcidostatika, hormony, synteticko-organické sloučeniny jakož i farmaka nejsou jako krmivové doplňky povoleny. Izolované aminokyseliny, přípravky pro zvyšování přírůstků nebo užitkovosti (krmná antibiotika a probiotika), stejně tak jako chemicko-syntetické krmné doplňky (kromě vitaminů) nejsou povoleny.

Omezení pro používání krmných doplňků.

5.5.1. Nákup krmiv a krmení v konverzi

Jestliže jsou do podniku dodávána krmiva zvenčí, musí být jejich výběr prováděn obzvlášť pečlivě s ohledem na produkci v kvalitě Demeter.

Nakupované krmivo má pokud možno pocházet z uznané biodynamické produkce.

- Minimálně dvě třetiny průměrné krmné dávky (sušina) podávané zvířatům musí být krmivo Demeter.
- Co se týká krmiva podávaného v krmné dávce, počítáno podle **denní krmné dávky**:
 - Až 50 % sušiny denně podávané krmné dávky může být certifikované krmivo z přechodného období na Demeter

Nakupované krmivo má pocházet pokud možno z produkce Demeter.

Minimálně 2/3 průměrné krmné dávky musí být v kvalitě Demeter.

(2. rok přech. období nebo více), které je nakoupeno nebo pochází z vlastní produkce.

- Krmivem z vlastní produkce z 1. roku přechodného období je možné přikrmit až do 20 % sušiny.
- Až 20 % denní krmné dávky může pocházet z ekologicky obhospodařovaných ploch.
- Přechodně až do opětovné dostupnosti krmiva Demeter může hranice pro nákup ekologického krmiva činit až 50 % sušiny denní krmné dávky. K tomu je nutné udělení výjimky příslušnou národní organizací.
(Údaj 13: viz Přílohu 7)
- Certifikované krmivo Demeter v přechodném období, krmivo z ploch v 1. roce přechodného období na Demeter a ekologické krmivo nesmí společně překročit 50 % denní krmné dávky.

- Pokud se zvířata jen pasou, počítáno na základě **roční krmné dávky**:

- Na plochách s certifikačním stupněm v přechodném období na Demeter (2. rok a více), které patří k podniku, lze pást zvířata maximálně po dobu 30 % pastevního období a vypočítává se na základě roční krmné dávky.
- Na plochách v 1. roce přechodného období na Demeter, které patří k podniku, lze pást zvířata maximálně po dobu 20 % pastevního období a vypočítává se na základě roční krmné dávky.
- Pastva na všech plochách přechodného období (1. rok, 2. rok a více) je omezena maximálně na 30 % plochy pastvy pro tato zvířata a vypočítává se na základě roční krmné dávky.
- Pastva na plochách v přechodném období na Demeter (1. rok, 2. rok a více) je omezena na mladá zvířata, zaprahle krávy a zaprahle dojně ovce. Krávy a ovce, které jsou dojeny, dobytek, který má být během 3 měsíců prodán, stejně jako nosnice se musí pást na plochách plně certifikovaných jako Demeter.

Nákup konvenčního krmiva není povolen.

Při nákupu krmiva, krmných přípravků, krmných přísad, minerálních látek, vitaminových směsí a silážních pomocných prostředků musí být zjištěno, jestli jsou dodržovány směrnice Demeter. Zároveň je třeba zajistit, aby v produktu nebyly obsaženy žádné geneticky modifikované organismy ani jejich deriváty. Nedostupnost je třeba v průběhu každoročního certifikačního řízení prokázat. Nákup musí být dokumentován podle původu, označení, množství a použití.

5.5.2. Krmení dojníc, ovcí, koz a koní

Krmení musí odpovídat potřebám daného druhu a musí obsahovat co nejvyšší podíl objemného krmiva (např. zelená píce, seno, senáž), přinejmenším však 60 % (vztaženo na sušinu za celý rok). Letní krmná dávka musí sestávat převážně ze zelené píce; je třeba usilovat o krmení prostřednictvím pastvy.

V zimě by zvířata měla dostávat co nejvyšší podíl sena (krávy min. 3 kg/kus a den, malí přežvýkavci přiměřeně méně).

Pokud klimatické podmínky neumožňují sklizeň sena dobré

Nákup krmiv je upraven v přílohách 2 a 3.

Podíl objemných krmiv má být co nejvyšší.

Výlučné krmení siláží je zakázáno.

kvality, může Demeter International nebo příslušná národní organizace udělit výjimku, aby bylo možné přikrmovat travní nebo jetelovou senází, posekanou po květu.

Základní krmná dávka nesmí být celoročně tvořena siláží.

Nákup krmiva ekologického původu je omezen na 20 % (vztaženo na sušinu).

Krmiva živočišného původu jsou vyloučena, s výjimkou mléka a mléčných produktů.

Pro čistě pastevecké farmy, kde z klimatických důvodů není možné pěstování obilí, a pro vegetačně chudé a extrémní polohy může příslušná národní organizace udělit na základě náležitých podkladů výjimku pro nákup krmiva.

(Údaj 14: viz Přílohu 7)

5.5.3. Krmení skotu ve výkrmu

Krmná dávka musí být sestavena podle potřeb přežvýkavců a musí v každé roční době obsahovat minimálně 60 % objemného krmiva (sena, senáže nebo krmné slámy). Siláže mohou tvořit hlavní podíl základního krmiva. Letní krmná dávka musí obsahovat zelenou píci.

5.5.4. Krmení telat na chov a na maso, hříbat, jehňat a kůzlat

Zvířata těchto kategorií jsou krmena mlékem, především mateřským mlékem, objemným krmivem a šrotem, pokud možno z vlastní produkce. Telata a hříbata mají dostávat mléko minimálně tři měsíce, jehňata a kůzлата 45 dnů. Výlučně mléčný výkrm bez přikrmování objemného krmiva je vyloučen.

Krmiva živočišného původu - s výjimkou mléka a mléčných produktů - jsou pro krmení přežvýkavců zakázána.

Podniky bez vlastní produkce mléka musí nakoupená telata krmit mlékem z uznaného certifikovaného ekologického podniku nebo nakoupit odstavená zvířata z takového podniku.

Takto odchovaná zvířata smí být prodávána pod značkou „Demeter“ nejdříve šest měsíců po ukončení uvedené výživy a při chovu a krmení v souladu s těmito směrnici.

5.5.5. Kočovní chov zvířat a pastva na neobdělávaných plochách

Maso zvířat z kočovného pasení se smí prodávat pod značkou „Demeter“ jedině tehdy, pokud 2/3 krmiva pochází z vlastní produkce certifikovaných statků Demeter. Zbytek může pocházet z extenzivně obhospodařovaných ploch, které nebyly ošetřeny syntetickými hnojivy ani prostředky ochrany rostlin; mohou to být i plochy v chráněných krajinných oblastech. O pastvě musí být veden pastevní deník.

5.5.6. Smluvní chov zvířat na pastvinách Demeter

Zvířata z konvenčního chovu smí být chována na pastvinách podniků Demeter, pokud se na pastvině současně nenacházejí

Pouze mléko a mléčné produkty jsou přípustné jako krmiva živočišného původu.

Nákup krmiva ekologického původu nesmí překročit 20 %, konvenční krmivo je vyloučeno (viz Přílohu 2).

Nákup krmiva ekologického původu nesmí překročit 20 %, konvenční krmiva jsou vyloučena (viz Přílohu 2).

Čistě mléčný výkrm není dovolen.

Jako krmiva živočišného původu je povoleno jen mléko a mléčné produkty.

Pro krmení při kočovném pasení ovcí platí stejné zásady jako při chovu ovcí v podniku.

Konvenční zvířata smí být na Demeter

vlastní zvířata podniku Demeter. Je k tomu potřebná výjimka udělená kontrolní organizací.

(Údaj 15: viz Přílohu 7)

5.5.7. Biodynamická zvířata na společných pastvinách

Zvířata z podniků Demeter smí být chována na společných pastvinách, pokud na pastvině nebyly alespoň tři roky aplikovány žádné prostředky odporující těmto směrnici a pokud konvenční zvířata pocházejí z extenzivního chovu. Během společné pastvy smí být mléko a mléčné produkty zvířat Demeter prodávány se značkou Demeter jenom tehdy, pokud jsou tato zvířata chována odděleně od ostatních. O udělení výjimky je třeba zažádat u kontrolní organizace.

(Údaj 16: viz Přílohu 7)

pastvině jen sama.

Pro prodej se značkou Demeter musí být zvířata chována odděleně.

5.5.8 Krmení prasat

Také u tohoto druhu zvířat je třeba usilovat o úplnou vlastní produkci krmiva.

Prasatům je třeba podávat denně čerstvé, sušené nebo silážované objemné krmivo, pokud možno též jako šťavnaté krmivo (např. siláž, řepa).

Průměrná krmná dávka viz kapitolu 5.5.1.

- Úhrn nákupu krmiv, včetně krmiva v biodynamické kvalitě, je v podnicích s větším množstvím prasat než 5 VDJ omezen na 50 % (suš.).
- Příslušná organizace může povolit nákup max. 50 % ekologicky vyprodukovaného krmiva pro prasata, pokud není dostupné krmivo Demeter. Tato nedostupnost musí být prokazatelná.
- Základní krmivo vlastní produkce z 1. roku přechodného období, které dosud není uznáno jako krmivo z přechodného období, může být zvířatům zkrmováno do výše 10 % jejich průměrné krmné dávky. Toto ustanovení se omezuje na nově získané plochy uznaných podniků Demeter.
- Nákup konvenčního krmiva není dovolen.

Prasata mají denně dostávat objemné nebo šťavnaté krmivo.

Základní krmivo z 1. roku přechodného období může být přikrmováno do výše 10 % průměrné krmné dávky.

Denní krmná dávka nesmí obsahovat žádné konvenční krmivo.

5.5.9 Krmení drůbeže

Druhově specifické nároky na krmiva musí být vzaty na zřetel.

Drůbež má denně dostávat objemné krmivo, přednostně ve formě porostu ve výběhu.

Slepícím je třeba předkládat část krmné dávky v podobě celých zrn v prostoru hrabaniště nebo ve výběhu.

Krmivo podávané drůbeži ve výkrmu musí sestávat alespoň z 65 % z obilí.

Vodní drůbeži je třeba jako základní krmivo podávat vlhké krmivo.

Příslušná organizace může povolit nákup max. 50 % ekologicky vyprodukovaného krmiva pro drůbež, pokud není dostupné krmivo Demeter. Tato nedostupnost musí být prokazatelná.

Základní krmivo vlastní produkce z 1. roku přechodného období, které dosud není uznáno jako krmivo z přechodného období, může být zvířatům zkrmováno do výše 10 % jejich průměrné krmné dávky. Toto ustanovení se omezuje na nově získané plochy uznaných podniků Demeter.

Základní krmivo z 1. roku přechodného

Příslušná národní organizace může udělit výjimku, která dovoluje zkrmovat max. 15 % (suš.), (od 31. 12. 2007 maximálně 10 %) konvenčního krmiva krutám do 10. týdne k výkrmu.

(Údaj 17: viz Přílohu 7)

Žádná jiná konvenční krmiva nejsou povolena.

*období může být
přikrmováno do výše 10
% průměrné krmné
dávky.*

5.6. Chov, plemenitba a označování

5.6.1. Chov a plemenitba

Zvířata by se měla narodit a měla by být odchovávána v uznaném biodynamickém podniku, pokud možno v rámci domácího stáda. U drůbeže je třeba usilovat o přirozené vysezení mláďat.

Vlastní chov otcovských zvířat odpovídá zásadám biodynamického způsobu hospodaření, a je proto naléhavě doporučován.

Umělá inseminace může působení samčího prvku uvnitř vlastního podnikového stáda nahradit jen nedostatečně, a proto se nedoporučuje.

Zvířata pocházející z genetických manipulací nejsou povolena. Použití biotechnologických metod (např. transfer embryí, dělení spermií podle pohlaví) není povoleno.

*Transfer embryí a
genová manipulace
nejsou povoleny.*

5.6.2. Označování zvířat a stájový deník

Všechna vlastní i nakoupená zvířata musí být jednoznačně a trvale označena ušními známkami nebo jiným způsobem. U drůbeže a ostatních drobných zvířat je stanoveno označení po partiích. U nakoupeného dobytka musí být původ prokázán na základě doprovodných dokumentů. Musí být možné sledovat původ zvířete zpětně až k podniku, v němž se narodilo, stejně jako k rodičovským zvířatům.

Je třeba vést stájový deník (viz také: 5.8. Veterinární ošetření zvířat), který umožní jednoznačné zpětné sledování zvířat a živočišných produktů od místa prodeje až k narození.

Dokumentace stejného obsahu, např. plemenná kniha, může stájový deník nahradit.

*Ve stájovém deníku
nebo v rovnocenných
záznamech je třeba
dokumentovat
přírůstky a úbytky
zvířat s přesnými
identifikačními údaji a
údaji o původu
jednotlivých zvířat.*

5.7. Původ, nákup a prodej zvířat

A) **Nákup zvířat pro chov nebo zvýšení stavu** má být prováděn přednostně z uznaných biodynamicky obhospodařovaných podniků. Pouze v případě jejich nedostupnosti mohou být nakoupena zvířata z uznaných ekologických podniků.

Certifikující organizace Demeter může při nedostupnosti ekologických certifikovaných zvířat povolit nákup z konvenčních podniků (max. do 40 % stáda), ale jen v následujících případech:

- u vzácných plemen
- při výstavbě stáda
- pokud si nějaký podnik pronajímá pozemky a na nich se nacházejí zvířata
- otcovská zvířata (samčí chovná zvířata)
- při změně plemene
- při zavádění nového plemene

(Údaj 18: viz Přílohu 7)

*Nákup konvenčních
zvířat je možný jen na
základě udělení výjimky.*

Pokud nakoupená zvířata pocházejí z certifikovaných ekologických podniků, mohou být po krmení a chovu odpovídajících těmto směrnícím prodávána jako Demeter (viz tabulky).

Nakoupená zvířata konvenčního původu nebo zvířata narozená před konverzí, s výjimkou koz a chovných prasat, nemohou být prodávána s označením Demeter.

B) Nákup zvířat za účelem výkrmu se má uskutečňovat výlučně z uznaných biodynamických nebo - nejsou-li dostupná - z certifikovaných ekologických podniků.

Drobní zemědělci, kteří chovají několik zvířat pro své vlastní samozásobení, smí přikupovat zvířata konvenčního původu jen za tímto účelem. To je povoleno jen tehdy, nejsou-li dostupná zvířata z podniků Demeter ani certifikovaných biopodniků. Tato zvířata by měla být, nakolik je to možné, krmena a chována podle směrnic Demeter. Prodávat tato zvířata pod označením Demeter není dovoleno

5.7.1. Mléko, dojnice a telata

Mléko může být prodáváno s označením „V přechodu na Demeter“ jen tehdy, jsou-li dojnice krmeny krmivem, které má tuto certifikaci.

Je-li předložena žádost, která dosud neodpovídá těmto směrnícím, smí být označení „V přechodu na Demeter“ použito teprve tehdy, pokud se krmivo sklídilo nejdříve 18 měsíců po datu předložení této žádosti. Certifikace mléka jako Demeter je možná, jakmile krmivo pochází z ploch certifikovaných jako Demeter (viz 5.5.1.).

Při nákupu jednotlivých dojnic konvenčního původu může být mléko po 6 měsících krmení a chovu odpovídajícím těmto směrnícím prodáváno s poukazem na „Demeter“ nebo „V přechodu na Demeter“, v závislosti na uznání krmiva.

Nakoupená chovná zvířata z uznaného ekologického chovu mohou být po minimálně dvanáctiměsíčním krmení a chovu odpovídajícím těmto směrnícím prodávána s označením „Demeter“.

Také při chovu krav bez tržní produkce mléka je třeba dávat přednost nákupu telat z podniků certifikovaných jako Demeter. Není-li to možné, musí telata pocházet alespoň z certifikovaného ekologického podniku.

Konvenční chovná telata smí být nakoupena jen na základě výjimky udělené příslušnou národní organizací a kontrolní organizací.

(Údaj 18: viz Přílohu 7)

5.7.2. Skot na výkrm

Při nákupu skotu na výkrm ekologického původu musí být zvířata až do prodeje s označením „Demeter“ chována a krmena ještě minimálně 2/3 své doby života v souladu s těmito směrnícemi.

Skot, který se v podniku narodil před konverzí, nebo nakoupený

Zvířata, která pocházejí z konvenčních podniků, nemohou být prodávána s označením Demeter.

Za účelem výkrmu je povolen jen nákup zvířat biodynamického nebo ekologického původu.

***Mléko:
Označování se řídí
stupněm uznání
krmiva.***

Čekací doba pro prodej mléka jako Demeter při nákupu konvenčních dojnic.

skot konvenčního původu, nelze prodávat s označením „Demeter“ nebo „V přechodu na Demeter“.

OZNAČOVÁNÍ PRODUKTŮ NAKOUPENÝCH ZVÍŘAT EKOLOGICKÉHO NEBO KONVENČNÍHO PŮVODU

Prodávané produkty	Stupeň certifikace zvířete při nákupu	Krmení a chov v souladu se směrnicemi	Označení prodáváného produktu
skot			
Mléko	ekologické		Demeter
Mléko	konvenční	6 měsíců	Demeter
Hovězí maso od zvířat ve výkrmu	ekologické	min. 2/3 doby života	Demeter
Hovězí maso od zvířat na chov	konvenční		Není možný prodej jako Demeter nebo V přechodu na Demeter
Hovězí maso od zvířat na chov	ekologické	min. 12 měsíců	Demeter

5.7.3. Ovce a kozy

Při nákupu platí pořadí uvedené v kapitole 5.7.

Mléko nakoupených konvenčních chovných zvířat může být po 6 měsících prodáváno s označením „Demeter“.

Maso nakoupených konvenčních zvířat může být po 6 měsících prodáváno jako „V přechodu na Demeter“. Maso nakoupených konvenčních koz může být teprve po 1 roce prodáváno s označením „Demeter“.

*Mléko:
6 měsíců čekací doba pro prodej s označením Demeter při nákupu zvířat konvenčního původu.*

OZNAČOVÁNÍ PRODUKTŮ NAKOUPENÝCH ZVÍŘAT EKOLOGICKÉHO NEBO KONVENČNÍHO PŮVODU

Prodávané produkty	Stupeň certifikace zvířete při nákupu	Krmení a chov v souladu se směrnicemi	Označení prodáváného produktu
ovce a kozy			
Mléko	ekologické		Demeter
Mléko	konvenční	6 měsíců	Demeter
Maso	ekologické	min. 6 měsíců	Demeter
Maso	konvenční	od 6 do 12 měsíců	V přechodu na Demeter
Maso (jen kozy)	konvenční	více než 12 měsíců	Demeter

5.7.4. Prasata

Při nákupu platí pořadí uvedené v kapitole 5.7., množstevní omezení pro nákup mladých samičích zvířat a ostatní zásadní ustanovení.

Nákup selat se má uskutečňovat přednostně z uznaných podniků Demeter. Při jejich nedostupnosti lze nakupovat i zvířata z certifikovaných ekologických podniků.

Selata určená pro výkrm smí pocházet jen z podniků Demeter nebo z certifikovaných ekologických podniků. Selata z konv. podniků smí být nakoupena jen tehdy, nejsou-li dostupná selata ekologická, a i pak jen na základě udělení výjimky příslušnou národní organizací a kontrolní organizací.

(Údaj 19: viz Přílohu 7)

Nákup konvenčních čerstvě odstavených selat s méně než 25 kg váhy je možný v případě pořizování prvního stáda.

Prasata konvenčního původu nakoupená jako selata smí být prodána jako porážková zvířata s označením „V přechodu na Demeter“ (popř. biodyn) teprve po 6 měsících chovu a krmení v podniku v souladu s těmito směrnici. Selata nesmí být těžší než 25 kg a je třeba nakoupit je co nejdříve po odstavení.

Měla by být nakoupena jen selata ze stelivových systémů chovu a bez kupírovaných ocasů.

Nákup konvenčních selat jen s udělením výjimky při nedostupnosti selat vyprodukovaná jako Demeter nebo ekologicky.

Selata pro výkrm smí pocházet jen z podniků Demeter nebo z certifikovaných ekologických podniků.

Prasata konvenčního původu se smí prodávat jako „V přechodu na Demeter“ po 6 měsících chovu a krmení v souladu s těmito směrnici.

OZNAČOVÁNÍ PRODUKTŮ NAKOUPENÝCH ZVÍŘAT EKOLOGICKÉHO NEBO KONVENČNÍHO PŮVODU

Prodávané produkty	Stupeň certifikace zvířete při nákupu	Stáří při nákupu	Krmení a chov v souladu se směrnici	Označení prodávaného produktu
prase				
Maso	ekologické		min. 2/3 doby života	Demeter
Maso	konvenční	selata do max. 25 kg, přímo po odstavení	min. 6 měsíců	V přechodu na Demeter
Maso	konvenční (chovné zvíře)		min. 2 roky	Demeter

5.7.5. Drůbež

Nákup jednodenních kuřátek nebo kuřic je možný; platí pořadí uvedené v kapitole 5.7. Nákup konvenčních kuřic však není možný.

Vejce nakoupených ekologických kuřic smí být prodávána s označením „Demeter“, pokud jsou kuřice chovány a krmeny v souladu s těmito směrnici.

Brojleři a ostatní drůbež pro výkrm:

Je třeba nastájit je jako jednodenní kuřátka, tzn. že musí líhňový podnik opustit nejpozději 3. den.

Při nákupu kuřátek nebo kuřic platí pořadí popsané v kapitole 5.7.

Při nedostupnosti mladých brojlerů ekologického původu lze nakoupit kuřátka konvenčního původu.

(Údaj 20: viz Přílohu 7)

Drůbež pro výkrm konvenčního původu, která je chována a krmena v souladu s těmito směrnici, může být prodávána jako „Demeter“. Minimální porážkové stáří musí být vzato na zřetel (viz Přílohu 8).

Je třeba dávat přednost pomalu rostoucím plemenům.

Prodej vajec s označením Demeter při chovu a krmení v souladu s těmito směrnici.

Brojlery a ostatní drůbež pro výkrm konvenčního původu je třeba ustájit jako jednodenní kuřátka.

Je třeba dávat přednost pomalu rostoucím plemenům.

OZNAČOVÁNÍ PRODUKTŮ NAKOUPENÝCH ZVÍŘAT EKOLOGICKÉHO NEBO KONVENČNÍHO PŮVODU

Prodávané produkty drůbež	Stupeň certifikace zvířete při nákupu	Stáří při nákupu	Krmení a chov v souladu se směrnici	Označení prodávajícího produktu
Vejce	kuřice ekologické	max. 18 týdnů	stejný certifikační stupeň jako krmivo	Demeter / V přechodu na Demeter
Brojleři	ekologické		30 dní	Demeter
Brojleři	1denní kuřátka konvenční	méně než 3 dny	slepice 81 dní kuřata 150 dní	Demeter
Ostatní drůbež pro výkrm	konvenční	méně než 3 dny	od příchodu po porážku	Demeter

5.7.6. Včelí produkty

Podmínky produkce a uznání „medu z chovu včel Demeter“ a dalších včelích produktů upravuje zvláštní, odděleně zveřejněná směrnice.

5.8. Veterinární ošetření zvířat

Zdraví zvířat je třeba zajistit v první řadě pozorným ošetřováním, výběrem vhodných plemen, chovem a krmením, jakož i dalšími preventivními opatřeními, jako je druhovým potřebám zvířete

Upřednostňovat přírodní léčebné postupy.

přiměřený (přirozený) chov zvířat. Jestliže dojde k výskytu zdravotních poruch, pak se musí přistoupit k bezprostředním opatřením k jejich odstranění, popř. zmírnění.

Je třeba upřednostňovat biologické, anthroposofické, homeopatické a jiné přírodní postupy ošetření. Chemicko-syntetická léčiva a antibiotika smí použít jen veterinář, popř. smí být podána podle jeho pokynů.

Použití organofosfátů při léčbě zvířat (např. proti myiáze – parazitování larvami much – u ovcí nebo proti jiným zevním parazitům zvířat) není dovoleno, a to ani profylakticky ani k ošetření již existujících nemocí.

Zvířata nesmí být ošetřena více než třikrát chemicko-syntetickými alopatickými léčivy nebo antibiotiky (výjimku představuje očkování a opatření k léčbě parazitárních onemocnění). Zvířata s kratší dobou života než 1 rok smí být ošetřena jen jednou. Jsou-li ošetřena více než jednou, musí být prodávána jako konvenční. Možné je vstoupit podruhé do přechodného období.

Rutinní a profylaktická ošetření prostředky, které nelze přiřadit k přírodním léčebným postupům (např. chemoterapeutika, antibiotika, antiparazitika), nejsou dovolena, nejsou-li zákonem nebo úředně předepsána. Výjimkou jsou případy, kdy byli parazité v oblasti podniku prokázáni jako endemictí.

Odčervovací prostředky se smí zvířatům podat jen po předchozím vyšetření výkalů na přítomnost parazitů a při zohlednění pastevně hygienických opatření.

Hormonální ošetření pro synchronizaci říje a pro zvýšení přírůstků není dovoleno.

Ošetření jednotlivých zvířat i celého stáda chemicko-syntetickými alopatickými léčivy a antibiotiky je třeba přesně zaznamenat do stájového deníku. To je třeba provádět tak, aby se u každého jednotlivého zvířete dala zpětně vysledovat diagnóza, způsob ošetření, druh léku, ochranná lhůta a termín ošetření. Záznamy je třeba uchovávat a na požádání předložit.

Při použití alopatických léčiv je třeba dodržet dvojnásobnou zákonnou ochrannou lhůtu, minimálně však 48 hodin, není-li žádná ochranná lhůta uvedena. (Výjimku představují případy, kdy je test na inhibitory negativní.)

5.9 Přeprava zvířat a porážka

Zvláštní pozornost vyžaduje porážka zvířat. Je třeba si uvědomit, že na počátku zpracování masa je smrt bytosti obdařené duší. Etické a morální poznání člověku velí zacházet s každým zvířetem od přepravy až k porážce tak, aby se do té míry, jak je to jen možné, zabránilo strachu, stresu, žízni a bolesti zvířete. Přepravní cesty by měly být co možná nejkratší. Proto mají být zvířata porážena v regionu, ve kterém vyrostla.

Pohánění zvířat elektrickými výboji je zakázáno. Přepravní cesty mají být co nejkratší, pokud možno do 200 km.

Chemicko-syntetická léčiva a antibiotika smí být podána jen podle pokynů veterináře.

Antibiotika nelze používat rutinně a profylakticky.

Odčervovací prostředky lze podat jen po vyšetření výkalů, při zohlednění pastevní hygieny.

Hormonální ošetření pro synchronizaci říje a pro zvýšení přírůstků není dovoleno. Ošetření je třeba dokumentovat v chovném (stájovém) deníku.

Je třeba dodržovat dvojnásobnou zákonnou ochrannou lhůtu.

5.10 Čištění a dezinfekce

Dovolená opatření jsou uvedena v Příloze 9.

6. Zákaz používání geneticky modifikovaných organismů a nanotechnologií

Použití geneticky modifikovaných organismů (GMO) a jejich derivátů není dovoleno. Pro určité podnikové prostředky konvenčního původu je nutné potvrzení ze strany dodavatele, z něhož vyplývá, že tyto produkty neobsahují žádné genetické modifikace (viz též Přílohu 2).

Transgenní organismy, popř. jejich deriváty nesmí být použity.

Demeter International zavádí princip předběžné opatrnosti při používání nanotechnologie a vylučuje proto jakékoli její použití v biodynamickém zemědělství a v produktech certifikovaných jako Demeter. Demeter International bude sledovat vývoj v oblasti nanotechnologie, včetně postoje jiných certifikačních organizací ekologického zemědělství, a bude přezkoumávat vlastní strategii vzhledem k novým dostupným informacím.

7. Konverze - certifikace - smlouva

Konverze je proces proměny, který zahrnuje několik vývojových kroků podniku směrem k nové úrovni existence.

7.1. Konverze a vedení podniku

Vedle zájmu o biologicko-dynamický způsob hospodaření, jeho pozadí a východiska jsou důležitým předpokladem pro úspěšné hospodaření také nezbytné znalosti a dovednosti v oblasti zemědělství. Doporučujeme členství v regionální biodynamické pracovní skupině, aby byla zajištěna výměna odborných poznatků, práce na společném obsahu a vzájemná pomoc.

7.2. Konverze podniku

Aby mohl hospodář přeměnit podnik na podnik biodynamický, musí mít představu o tom, jakým směrem se má podnik vyvíjet. V souladu s touto ideovou představou je třeba sestavit spolu s poradcem plán konverze, který má obsahovat k podniku patřící plochy podle velikosti a druhu kultury, podrobný popis podniku, plán osevního postupu, plán hnojení, vývoj chovu zvířat, jakož i stanovitně podmíněná opatření ke snížení imisí z okolí (např. z průmyslových objektů, frekventovaných silnic) nebo zasažení postřikem od konvenčních sousedů.

Je třeba předložit popis podniku a plán konverze.

V popisu podniku je třeba vedle přesného situačního plánu ploch uvést stav půdy, jakož i poslední aplikaci prostředků, které nejsou v souladu s těmito směrniciemi.

Konverzi je třeba provést u podniku jako celku, tzn.:

Příslušná národní organizace může požadovat rozbory na obsah reziduí agrochemikálií nebo vyšetřit jiné zvláštní vlivy životního prostředí.

Podnik je třeba převést na biodynamický způsob hospodaření

Konverze za max. 5 let.

jako celek v jednom kroku. Ve zdůvodněných případech může k uznání ploch docházet postupně v průběhu osevního postupu, pokud je celý podnik obhospodařován ekologicky.

(Údaj 21: viz Přílohu 7)

Plochy dosud nekonvertované je třeba během této doby vést jako prostorově i věcně zřetelně oddělenou podnikovou jednotku.

Souběžná produkce není dovolena. Pěstování stejných plodin na plochách s rozdílným stupněm certifikace vede k sestupnění sklizně na nižší stupeň certifikace.

Žádná souběžná produkce.

V případech, kdy je předložen obsáhlý protokol popisující oddělení procesů může příslušná národní organizace povolit pěstování různých odrůd stejné plodiny u tržních plodin, krmných obilovin a krmných luskovin. Výjimky u trvalých kultur vyžadují povolení.

(Údaj 22: viz Přílohu 7)

Ve všech těchto případech je nezbytná přesná dokumentace.

Celý podnik, včetně chovu zvířat, musí nejpozději do pěti let od prvního uznání v konverzi dosáhnout certifikace Demeter. Delší doba konverze vyžaduje povolení.

(Údaj 23: viz Přílohu 7)

Jeden a tentýž vedoucí podniku nesmí vést zároveň podnik Demeter a konvenční podnik.

Odpovědnost podnikového vedoucího.

7.3. Certifikace Demeter a používání ochranné známky

„Uznání Demeter“ je podniku propůjčováno každoročně, hospodaří-li v souladu se směrnicemi a je-li to potvřeno příslušnou kontrolní organizací a inspektorem Demeter, jakož i certifikačním gremiem příslušné národní organizace (ve shodě s Demeter International). Podnik je tak oprávněn používat u všech svých produktů značku Demeter („V přechodu na Demeter“, popř. „biodyn“ a „Demeter“) v souladu se stupněm certifikace. Vedoucí podniku podává každoročně žádost o uznání Demeter. Každoroční podniková kontrola zahrnující úplnou kontrolu bio, stejně jako úplnou kontrolu Demeter je předpokladem pro průběžné uznání. Kontrola Demeter má být provedena inspektorem potvřeným příslušnou národní organizací. V rámci tohoto uznání je třeba zhotovit podnikovou zprávu. Uznání je vysloveno příslušnou certifikační komisí nebo certifikačním orgánem. Je třeba vést stájoový deník, v němž je dokumentován přírůstek a úbytek zvířat, nákup krmiv a použití léků. První uznání musí provést lidé pověřeni příslušnou národní organizací. Nezbytné podklady jsou podniku poslány bez vyžádání. Předpokládané změny v obhospodařování nebo jiná opatření, které mohou mít podstatný vliv na celý podnik, musí být projednány s pověřenou osobou příslušné národní organizace. Dokumentace o druhu, množství a odběrateli všech prodaných zemědělských produktů, popř. při prodeji konečnému spotřebiteli prostřednictvím denně zaznamenaných množství, je nezbytná. Nedojde-li ani po dvojí písemné upomínce k poskytnutí potvření o hospodaření v souladu se směrnicemi, může příslušná národní organizace okamžitě vypovědět smlouvu.

7.3.1. Uznání konverze

Předpokladem pro uznání konverze je obhospodařování celého podniku v souladu s těmito směrnici, jak je to popsáno v kapitole „Konverze podniku“. Co se týká používání ochranné známky, platí následující lhůty:

- Prodej produktů z prvního roku konverze s poukazem na ekologické zemědělství např. označením jako „z ekologické produkce“ nebo „z biodynamické produkce“ nebo podobně není dovoleno.
- Produkty sklizené po 12. měsíci od začátku konverze smí být, za předpokladu uznání, prodávány s poukazem „V přechodu na Demeter“ nebo „biodyn“. Plodiny sklizené od 36. měsíce po začátku konverze (trvalé kultury) nebo vyseté, resp. vyrostlé 24 měsíců po začátku konverze mohou být po uznání podniku prodávány s označením „Demeter“.

Výjimka pro prodloužení lhůt: Jestliže byl podnik nebo plocha před začátkem konverze velmi intenzivně konvenčně obhospodařován, může být před výše uvedené lhůty vsazen tzv. nultý rok.

Výjimky pro zkrácení lhůt:

- Jestliže byl podnik prokazatelně extenzifikován, mohou být již produkty z prvního roku konverze označeny jako „V přechodu na Demeter“, popř. „biodyn“, po uplynutí druhého roku konverze pak jako „Demeter“.
- Jestliže má podnik již alespoň 3 roky ekologickou certifikaci, může být úplné uznání Demeter uděleno již pro první sklizeň. Předpokladem je uplatňování všech ustanovení těchto směrnic.
- Pro konverzi částí podniku a nových ploch platí výše uvedené lhůty s povinností dokumentace přiměřeně.

Pro živočišné produkty platí: Produkt v zásadě odpovídá stupni certifikace krmiva. Viz k tomu tabulky na str. 24 ad.

7.3.2. Smlouva

Podá-li vedoucí podniku žádost o uznání u příslušné národní organizace a jsou-li splněny všechny předpoklady, obdrží podnik smlouvu, popř. doplňkovou dohodu o členství v pracovní skupině k využívání ochranné známky. Žádost o uznání vyžaduje písemné doporučení osoby pověřené příslušnou národní organizací. Teprve s uzavřením smlouvy, popř. doplňkové dohody přecházejí na žadatele práva na používání známky Demeter vždy na jeden rok. Vedoucí podniku, popř. podnik musí být členem příslušné národní organizace, která zase musí být spolupracujícím členem Demeter International. Ve smlouvě o konverzi musí být ze stále ještě aktuálního důvodu dokumentován především aktuální původ skotu.

Příloha 1 Výpočet koncentrace zvířat podle zatížení

Koncentrace zvířat se řídí hnojivými jednotkami
Jedna hnojivá jednotka odpovídá 80 kg N a 70 kg P₂O₅.

Druh zvířat	VDJ (velké dobytčí jednotky/zvíře)
Plemenný býk	1,2
Kráva	1,0
Jalovice nad 2 roky	1,0
Jalovice 1-2 roky	0,7
Telata	0,3
Ovce a kozy do 1 roku	0,02
Ovce a kozy nad 1 rok	0,1
Koně do 3 let, poníci a malí koně	0,7
Koně 3 roky a starší	1,1

Prasata ve výkrmu (20-50 kg)	0,06
Prasata ve výkrmu nad 50 kg	0,16
Plemenní kanci	0,3
Plemenné prasnice (vč. selat do 20 kg)	0,55
Plemenné prasnice bez selat	0,3
Selata	0,02
Nosnice (bez doplňkového chovu)	0,0071
Kuřice	0,0036
Brojleři - slepice	0,0036
Brojleři - kachny	0,005
Brojleři - Krůty	0,0071
Brojleři - husy	0,0036

U zvířat, která v závislosti na plemenu produkují jiná množství hnoje, je třeba provést náležitý přípočet nebo odpočet. Hnojové jednotky se počítají podle zvířat přítomných v průběhu jednoho roku průměrně na statku.

Příloha 2 Přípustná nakupovaná krmiva (nakupována smí být jen krmiva certifikovaného ekologického původu)

Základem výživy zvířat jsou krmiva vyprodukovaná v podniku samotném. Je třeba usilovat o úplné samozásobení. Jsou-li do podniku přijímána krmiva zvenčí, musí být vybírána s obzvláštní pečlivostí s ohledem na kvalitu Demeter. Při nákupu krmiv je třeba dodržet následující pořadí: 1) krmivo z uznaných podniků Demeter, 2) z podniků ekologických producentních organizací, 3) z podniků kontrolovaných podle Nařízení Rady (EHS) č. 834/2007 a Nařízení Komise č. 889/2008 nebo srovnatelným způsobem, 4) z extenzivně obhospodařovaných podniků, včetně ploch podléhajících ustanovením ochrany přírody, na nichž se nepoužívají žádná syntetická hnojiva ani postřiky.

Až 50 % sušiny krmiva průměrné krmné dávky může pocházet z ne zcela certifikovaných ploch, které jsou však obhospodařovány biodynamicky, a 20 % z ekologicky obhospodařovaných ploch. Denní krmná dávka nesmí obsahovat více než 50 % krmiva z konverze z vlastního podniku. **Nákup konvenčního krmiva není dovolen.** Příslušná organizace může povolit nákup maximálně 50 % ekologicky vyprodukovaného krmiva pro prasata a drůbež, není-li dostupné krmivo Demeter. Tato nedostupnost musí být prokazatelná.

Nákup krmiva je třeba dokumentovat a udat v rámci každoročního dokladu hospodaření v souladu se směrnicemi.

a) Krmení přežvýkavců:

- základní krmivo jako seno, sláma, siláž, kukuřice a řepa
- obiloviny, otruby, zadní mouky
- luskoviny
- suché listí
- byliny
- melasa
- další neuvedení luční a polní plodiny
- krmná směs se musí skládat z výše uvedených složek
- ovocné a zeleninové odpady
- vedlejší produkty zpracování (živočišné produkty jsou vyloučeny)

b) Prasata:

Navíc k a) smí se použít:

- nízkotučné mléko, sušené nízkotučné mléko bez přísad, mléčné výrobky
- rostlinné oleje přírodního původu (pokud jsou nezávadné z hlediska reziduí)
- čisté rostlinné odpady

c) Drůbež

Navíc k a) a b) smí se použít:

- travní a bylinná moučka
- paprikový prášek

d) Následující přikoupená, konvenčně vyprodukovaná základní krmiva se smí použít jen v krajních případech (např. neobvykle vysoké výnosové ztráty píce způsobené přírodními katastrofami, poškození požárem atd.) a jen na základě povolení kontrolní organizace a nesmí být geneticky modifikovaná:

- seno, siláž, pokud možno jen z podniků s nízkou intenzitou pěstování
- obilí a vedlejší produkty ze zpracování obilovin a z mlynářství
- luskoviny (žádné výlisky)
- olejniny, výlisky, expeler
- řepa

Tento postup pod bodem d) vyžaduje kromě toho udělení výjimky příslušnou národní organizací.

(Údaj 24: viz Přílohu 7)

Příloha 3 Povolené doplňkové látky a přísady do krmení

- krmná sůl
- lithotamne, krmný vápenec, moučka z mušlí
- mořské řasy
- bylinné směsi, směsi minerálních látek, vitaminové přípravky (- premixy: žádné izolované aminokyseliny, přednostně z přírodních zdrojů)
- horninová moučka, rybí jaterní tuk, rohovník (svatojánský chléb)
- rostlinné oleje, otruby, pivovarské kvasnice, melasa jako nosiče v minerálním krmivu, jako prostředky na poutání prachu a jako pomůcky pro lisování (max. 2 % obsahových látek)
- ve včelařství: cukr (jen omezeně, viz směrnice pro chov včel)

Premixy nesmí obsahovat geneticky modifikované látky a nesmí být ani vyrobené za pomoci genetických modifikací. Příslušný písemný důkaz musí být předložen kontrolní organizaci.

Jako pomocné prostředky při silážování jsou povoleny:

- krmný cukr
- obilný šrot z obilí pěstovaného podle těchto směrnic
- prostředky na tvorbu kyseliny mléčné
- syrovátka
- melasa

Příloha 4 Povolená hnojiva

V zásadě je třeba usilovat o samozásobení podniku vlastními hnojivy. Vstup cizích hnojiv, uvedených v bodech 1 až 4, do podniku lze provést jen v případě potřeby. Použití nakoupených materiálů podléhá obzvláštní pečlivosti se zřetelem na kvalitu produktů Demeter. Pokud je to možné, je třeba použít biodynamické kompostové preparáty i u těchto nakoupených hnojiv. Nakoupené materiály je třeba uvést v rámci každoroční certifikace. Případně je třeba předložit výsledky rozboru na obsah škodlivin (např. u kompostované zelené hmoty). Nová hnojiva smí být zkoušena jen po dohodě s Demeter International nebo příslušnou národní organizací.

1. Statková hnojiva z certifikovaných ekologických podniků

- kompost
- hnůj, kejda (též po výrobě bioplynu)
- močůvka
- organické odpady (posklizňové zbytky aj.)
- sláma

2. Nakoupená organická hnojiva

- hnůj; vždy pokud možno již v místě vzniku preparovaný (žádná močůvka a kejda konvenčního původu)
- sláma a ostatní rostlinné materiály
- vedlejší produkty zpracování (hnojiva z čisté rohoviny, odpadní srst a peří, rybí odpady a podobné produkty) jako doplněk ke statkovým hnojivům
- produkty z řas
- produkty z čerstvého dřeva: řeziny, kůra a dřevité odpady (nejsou-li kontaminovány fungicidy nebo insekticidy) a popel z neošetřeného dřeva
- rašelina bez syntetických přísad pro předpěstování sazenic, jen nejsou-li k dispozici alternativy
(produkty z řas jakož i rašelinu je třeba z důvodu ničení přírodních nalezišť používat jen zdrženlivě)
- vináza*, ricinový šrot

3. Nakoupená minerální doplňková hnojiva

- horninové moučky (složení musí být známé)
- jílové moučky (např. bentonit)
- chlorid vápenatý (CaCl_2 ; proti křenčení jablek)
- moučka a extrakty z mořských řas
- vápenatá hnojiva, zpravidla pomalu působící (dolomitický vápenec, uhličitán vápenatý, vápenec z mušlí, vápno z železářského a ocelářského průmyslu*, lithotamne). Rychle působící látky jako pálené vápno* jen k dezinfekci.

3.1. Jen v případě potřeby podle výsledků půdních rozborů a po dohodě s příslušnou národní organizací mohou být použity následující materiály:

- přírodní fosfáty s minimálním obsahem těžkých kovů (surové fosfáty)
- thomasova moučka
- surová draselná sůl, síran hořečnatodraselný (kali magnézia, patentkali) a síran draselný (obsah chloridu max. 3 %). Jen z přirozeně se vyskytujících draselných solí.
- síran hořečnatý
- síra
- stopové prvky

4. Ostatní

- vodorozpustné výtažky z řas
- výtažky a přípravky z rostlin
- mikrobiální nebo rostlinné kompostové aktivátory

*) pokud v souladu s Přílohou II Nařízení Komise (EHS) č. 889/2008.

Příloha 5 Povolena opatření a účinné látky pro ošetřování rostlin

K použití zde uvedených prostředků, především v bodech 3 a 4, by mělo dojít jen v případě prokázané potřeby a jen tehdy, není-li možné udržet napadení škodlivými organismy pod kontrolou biodynamickými opatřeními (např. rytmická aplikace křemenáčku při napadení hmyzem, zpopelňování). Použití je třeba dojednat s osobou pověřenou příslušnou národní organizací. Při použití určitých prostředků (např. smáčecí síra, pyretrum) je třeba zvlášť přihlídnout k možnému ohrožení populace užitečných organismů. Nové prostředky a postupy lze vyzkoušet jen po dohodě s Demeter International, komisí pro směrnice. Při nákupu komerčních přípravků je třeba dbát na to, aby neobsahovaly účinné látky, které nejsou povolené podle těchto směrnic nebo které se vyrábějí z transgenních organismů.

1. Biologická a biotechnická opatření

- podpora a vysazení přirozených antagonistů původců chorob a škůdců kulturních rostlin (draví roztoči, parazitické vosičky apod.)
- sterilizování hmyzí samečci
- pasti na hmyz (lepové desky a pásy, nástrahy)
- feromony (feromonové lapače a odparníky)
- mechanické ochranné prostředky (mechanické pasti, zábrany proti slimákům apod.)
- repelenty (žádné chemicko-syntetické odpuzovače, např. thužový olej)

2. Přílnadla, prostředky na zlepšování kondice rostlin

- přípravky podporující odolnost rostlin a omezující výskyt určitých škůdců a chorob: rostlinné přípravky (kopřivový zákvas, přesličkový odvar, vratičový výluh atd.), propolis, mléko a mléčné produkty
- vodní sklo* (křemičitan sodný, křemičitan draselný)

3. Prostředky proti houbovým chorobám

- smáčecí síra a sublimovaná síra
- vodní sklo* (křemičitan sodný, křemičitan draselný)
- uhličitan draselný

4. Prostředky proti živočišným škůdcům

- virové, houbové a bakteriální přípravky (např. *Bacillus thuringiensis*, virus granulózy)
- pyretrové extrakty a prášek (pyretriny, žádné syntetické pyretroidy), nikoli však v produkci hub; použití ve skladech je povoleno jen bez chemicko-syntetických synergistů, při pěstování to platí, jakmile jsou na trhu přípravky se srovnatelně dobře účinnými přirozenými synergisty.
- výluh z kvaziového dřeva
- olejové emulze (bez chemicko-syntetických insekticidů) na bázi rostlinných nebo minerálních olejů v trvalých kulturách
- draselné (mazlavé) mýdlo
- azadirachtin z rostliny *Azadirachta indica* (neem)
- želatina
- fosforečnan železitý (moluskocid Ferramol)
- etylalkohol*, horninové moučky*, káva*

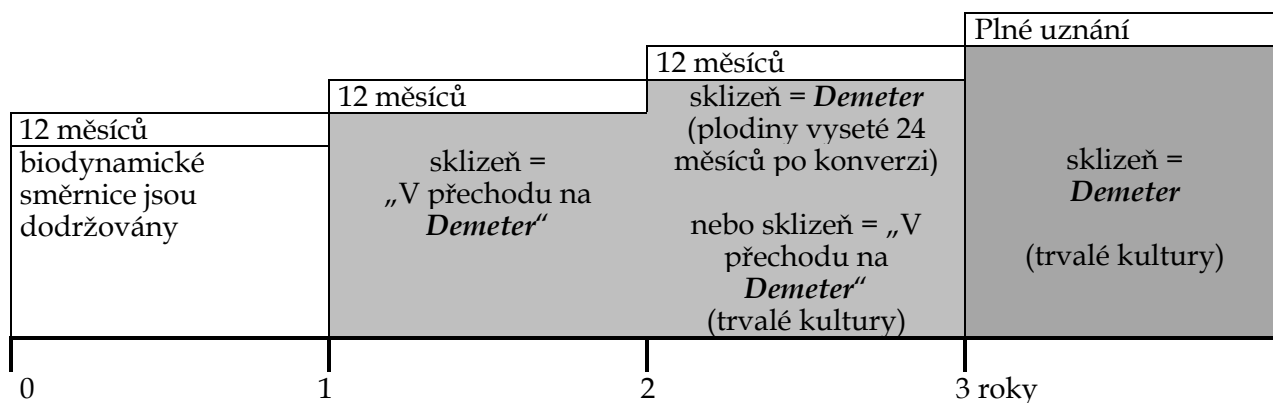
5. Pomocné prostředky povolené jen ve zvláštních a trvalých kulturách a v produkci okrasných rostlin

- diatomeenová zemina*
- hydroxid vápenatý
- v krajním případě měď do 3 kg/ha a rok v průměru za období 5 let a hlavně max. 500 g na postřik
- přípravky na bázi smáčecí síry jako hepar sulphuris*, síranovápenatá jícha*

*) pokud v souladu s Přílohou II Nařízení Komise (EHS) č. 834/2008.

Příloha 6 Příklady průběhu konverze

Normální dobu konverze u ploch, popř. plodin lze vyčíst z následujícího grafu. Při předchozím velmi intenzivním konvenčním obhospodařování může trvat konverze déle. Za zvláště příznivých předpokladů může být konverze zkrácena (viz kapitolu 7.3.1.).

0 = čas začíná běžet. Okamžik posledního použití prostředku odporujícího těmto směrnicím. Od tohoto bodu je podnik obhospodařován podle směrnic Demeter. V prvním roce, počítáno od okamžiku 0, nemají produkty certifikaci.

1 = 12 měsíců poté. Produkty sklizené po tomto termínu mohou získat uznání „V přechodu na Demeter“.

2 = 24 měsíců poté. Produkty sklizené 24 měsíců po začátku konverze mohou být prodávány s označením „Demeter“. Trvalé kultury, sklizené po tomto termínu, mohou obdržet uznání „V přechodu na Demeter“.

3 = 36 měsíců poté a déle. Produkty z trvalých kultur, sklizených po tomto termínu, mohou obdržet uznání Demeter.

Příklad 1, obilí: Zásada: třetí sklizeň má uznání Demeter.

Příklad 2, mléko: Mají-li být mléko nebo mléčné výrobky (např. z podnikové sýrárny) prodávány s označením „V přechodu na Demeter“ nebo „Biodyn“, musí být alespoň 80 % krmiva uznaných jako „V přechodu na Demeter“. Nanejvýš třetina krmné dávky může pocházet z ploch, které se nacházejí v prvním roku konverze.

Příloha 7 Udělování výjimek

Údaj	Označení	Strana
1	Nákup neošetřeného konvenčního osiva nebo sadby	7
2	Půda bez vegetace	12
3	Nové kultivační a produkční postupy (např. nová hnojiva, prostředky ochrany rostliny a prostředky na posilování rostlin)	13
4	Ochrana cenných chráněných oblastí a kácení původního deštného pralesa	13
5	Žádný vlastní chov zvířat (býložravců)	15
5A	Podniková spolupráce s ekologickým podnikem	16
6	Vazné ustájení	16
7	Stavební úpravy stájí, trvající déle než pět let (stavba stáje, přestavba stáje, roštová podlaha)	16
8	Pastva	16
9	Chybějící výběh u skotu	17
10	Chybějící výběh u prasat	18
11	Odrohování	18
12	Chybějící přístup k výběhu pro drůbež nebo voda pro vodní ptáky	19
13	Omezení dovozu organických krmiv	20
14	Nákup krmiv	19, 21
15	Nájemní chov zvířat	22
16	Společná pastva	22
17	Konvenční krmivo pro drůbež	23
18	Nákup zvířat	24
19	Nákup konvenčních selat	26
20	Nákup konvenčních brojlerů	27
21	Postupná konverze ploch	30
22	Stejná odrůda na uznané a konvenční ploše v podniku (souběžná produkce): jen u trvalých kultur	30
23	Delší doba konverze (více než 5 let)	30
24	Nákup základních krmiv	33

Všechny výjimky uděluje příslušná národní organizace Demeter.

Pro jednotlivé země platí časově omezené výjimky.

Příloha 8 Minimální porážkové stáří u drůbeže

Druh drůbeže	minimální stáří v dnech
kuřata	81
kapouni	150
pekingské kachny	49
berberské kachny - samice	70
berberské kachny - kačeři	84
kachny mulard	92
perličky	94

Příloha 9 Povolené prostředky k čištění a dezinfekci stájí a zařízení (např. technických zařízení a přístrojů)

draselné a sodné mýdlo
voda a pára
vápenné mléko
vápno
pálené vápno
chlorman sodný (např. jako louh)
louh (hydroxid) sodný
louh (hydroxid) draselný
peroxid vodíku
přírodní rostlinné esence
kyselina citronová, kyselina peroctová, kyselina mravenčí, kyselina mléčná, kyselina
šřavelová a kyselina octová
alkohol
kyselina dusičná (pro dojící zařízení)
kyselina fosforečná (pro dojící zařízení)
hygienické a dezinfekční prostředky na struky a nádobí na mléko
uhlíčitán sodný

Příloha 10 Biodynamické preparáty

1. Obecně

Biodynamické preparáty (dále jen „preparáty“) jsou přírodní prostředky, které se používají v nepatrných dávkách na podporu půdního života, růstu a kvality rostlin a zdraví zvířat. Působí jako „bioregulátory“, tzn. že podněcují samoregulaci biologických systémů (Raupp a König 1996).

Představují podstatnou, nenahraditelnou součást biodynamického zemědělství. Jejich používání je proto ve směrnících Demeter závazně předepsáno.

Preparáty se připravují v zemědělském podniku z částí rostlin, kravského lejna nebo křemenné moučky. Uvedené materiály se přitom ve schránkách ze zvířecích orgánů zakopávají alespoň na půl roku do země. Schrány ze zvířecích orgánů se po ukončení procesu výroby z preparátů odstraní a podrobí řádné likvidaci zvířecích těl.

Použitá množství preparátů činí u postřikových preparátů 300g/ha (roháček), resp. 5g/ha (křemenáček) a 1-2 cm³ jednotlivých kompostových preparátů na 10 m³ kompostu nebo hnoje/kejdy.

Další podrobné údaje o přípravě a použití preparátů jsou uvedeny v příručkách od Wistinghausen et al. (1997 a 1998).

2. Základní princip přípravy preparátů

Biodynamické preparáty se zhotovují za pomoci přírodních procesů (jako např. zimního klidu půdy a letního života v půdě) nejlépe ve vlastním zemědělském podniku. Komponenty potřebné ke zhotovení preparátů by měly pocházet pokud možno z vlastního podniku.

K základnímu principu výroby a působení preparátů patří zajištění souvislosti s živými biologickými procesy. Výběr orgánů se děje s přihlédnutím k jejich obecné funkci v organismu zvířete. Funkcí použitých orgánových schrán během procesů přípravy preparátů je soustřeďovat budující a formující životní síly z prostředí do látky nacházející se v příslušném orgánu.

To předpokládá použití orgánových schrán v potravinářské kvalitě. Technická dezinfekce orgánových schrán proto nepřichází v úvahu.

Vzhledem ke specifické metodě výroby se buduje jemnohmotný silový potenciál preparátů. Lze je přirovnat k působení homeopatických léčiv.

3. Látky a schránky potřebné ke zhotovení preparátů

Ke zhotovení preparátů se používají následující komponenty (v závorce jsou uvedena množství orgánového materiálu potřebná na jednotku plochy):

Preparát	material	zvířecí orgán	potřebné množství / rok
Postřikové preparáty:			
roháček	kravské lejno	kravský roh	1 roh / ha (1*)
křemenáček	křemenná moučka	kravský roh	1 roh / 25 ha
Kompostové preparáty:			
heřmáněk	květ	střevo (2*)	30 cm / 100 ha
dubová kůra	borka	lebka (3*)	1 lebka / 300 ha
smetanka	květ	pobřišnice (4*)	30 x 30 cm / 100 ha
Nespadá do působnosti Nařízení č. 1774/2002*:			
řebříček	květ	močový měchýř (5*)	1 měchýř / 250 ha
kopřiva	nadzemní část	(odpadá)	
kozlík	květový výtažek	(odpadá)	

Poznámka: (1*): při 5násobném použití; (2*): hovězí střevo, ze země bez BSE; (3*): lebka domácího zvířete (kostěná schránka) – z prasete, koně nebo skotu (stáří do 1 roku); (4*): peritoneum skotu; (5*): močový měchýř jelena (nesmí pocházet ze Severní Ameriky)

4. Původ a ošetření orgánů

Potřebné orgány pocházejí pokud možno z ekologicky chovaných zvířat z vlastního podniku. Pouze u rohů se lze od tohoto pravidla odchýlit a použít rohy z výroby rohových hnojiv.

Dokud nebude určeno jinak, může být momentálně použito jen hovězí střevo ze země bez výskytu BSE.

U všech orgánů (s výjimkou jeleního měchýře a rohů) se jedná o materiál odpovídající ustanovením pro potraviny, kategorie 3, podle Nařízení (EU) č. 1774/2002.

Orgány se používají čerstvé nebo v sušeném stavu.

* Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) ze dne 3. října 2002 o hygieických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny pro lidskou spotřebu.

Lebka se před naplněním dubovou kůrou vyčistí mikrobiální macerací masa v uzavřeném kompostéru ve směsi pilin a kompostu. Zbytky z čištění se zlikvidují v souladu s pravidly likvidace zvířecích těl.

Během výroby preparátů je třeba vhodným způsobem chránit (naplněné) orgány před požerem zvěří, (např. v neglazovaných hliněných květináčích, oplocením na ochranu před zvěří atd.)

Po zhotovení se oddělí zbytky orgánových schrán od preparátů a zlikvidují způsobem předepsaným pro likvidaci zvířecích těl.

5. Povinnost dokumentace

O procesu zhotovování preparátů je třeba vést dokumentaci, která kdykoli umožní zjistit následující skutečnosti:

- Původ orgánových schrán (jotka, druh a původ zvířete, množství)
- Místo zhotovování preparátů (se situačním plánkem)
- Datum zakopání a vykopání preparátů
- Zůstatek zbytků orgánových schrán (potvrzení likvidačního zařízení)

6. Kontrola

Dokumentace se rutinně kontroluje při kontrolách Demeter.

7. Vyhodnocení rizika

Zhotovování biodynamických preparátů nepředstavuje žádné riziko navíc, poněvadž

- použité orgánové schránky vykazují buďto potravinářskou kvalitu (lebka, střevo, pobřišnice), nebo jsou povoleny jako hnojivo (rohy),
- orgány se po zhotovení od vlastního preparátu opět oddělí a zlikvidují,
- lze vycházet z alespoň půlročního procesu přirozeného odbourávání patogenních zárodků a biologické stabilizace jednotlivých preparátů,
- použité množství preparátu je extrémně nízké (několik gramů na hektar),
- kompostové preparáty se do půdy dodávají jen prostřednictvím statkového hnojiva a nejsou aplikovány přímo na rostliny.

Vzhledem k uvedeným nepatrným množstvím, která se používají, a přirozeným půdně-mikrobiologickým rozkladným pochodům lze výrobu a použití preparátů vyhodnotit jako bezrizikovou.

Doporučená literatura:

Raupp, J. & U. J. König (1996): Biodynamic preparations cause opposite yield effects depending upon yield levels. Biol. Agric. & Hort. 13, 175-188

Wistinghausen, C.v., W. Scheibe, H. Heilmann, E.v. Wistinghausen, U.J. König (1997): Anleitung zur Anwendung der biologisch-dynamischen Präparate. Arbeitsheft Nr. 2. Stuttgart, 2. vyd.

Wistinghausen, C.v., W. Scheibe, E.v. Wistinghausen, U.J. König (1998): Anleitung zur Herstellung der biologisch-dynamischen Präparate. Arbeitsheft Nr. 1. Stuttgart, 3. vyd.

*) pokud je v souladu s Přílohou I A, odstavec 2.3 Nařízení (EHS) č. 834/2007 a 889/2008

Doslov

Produkční směrnice Demeter vypracovali členové odborné skupiny Směrnice organizace Demeter International. Poradci regionální pracovní skupiny, jakož i všichni praktikující zemědělci měli možnost podílet se na tomto procesu svou přítomností na příslušných schůzkách.

Tyto směrnice jsou předpokladem pro uznání Demeter na základě rozhodnutí valné hromady Demeter International a příslušných národních organizací.

Předkládaná verze těchto směrnic vzešla ze spolupráce praxe, poradenství a výzkumu. Odráží tím stav poznání k určitému okamžiku, stejně jako současný stav legislativy. Práce na směrnicích musí proto vzhledem k aktualizaci neustále pokračovat.

Zapojenými zeměmi jsou: Brazílie, Dánsko, Egypt, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko, USA a Velká Británie.

Návrhy na doplnění a změny pošlete koordinačnímu vedení odborné skupiny Směrnice Demeter International:

Demeter-International e. V.
Fachgruppe Richtlinien
Ian Henderson
milmore.downs@scorch.co.nz

Předkládané směrnice jsou platné pro producenty podniky v oblasti zemědělství, zahradnictví a ovocnictví, které mají nebo chtějí získat uznání Demeter, a to do té doby, dokud nebudou nahrazeny přijetím pozměněné verze.

Za představenstvo Demeter International

Thomas Lüthi, prezident

červen 2009

Pro potřeby Bioinstitutu Olomouc přeložil tyto směrnice do češtiny Radomil Hradil v červnu 2010, spolupracovala Alena Malíková. Tento překlad nahrazuje dosavadní mezitím již nedostatečně aktuální překlad z roku 1999, pořízený tehdy pro potřeby biodynamické sekce svazu PRO-BIO. Zhotovení nového překladu bylo provedeno na základě rostoucí potřeby praxe a má sloužit dalšímu rozvoji biodynamiky v České republice.

Čeští zájemci o certifikaci Demeter se mohou obracet na Demeter International;

<http://www.organic-bio.com/cz/firma/12391-DEMETER-INTERNATIONAL-E.V./>

<http://www.demeter.net/>